

Biblioteca Centrală Universitară
București

COTA 77581 Dublet

INVENTAR 420176

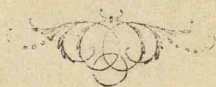
224734



NOVELE

DE

SMARA.



BUCURESCI

EDITURA LIBRĂRIEI SOCECŪ & Comp.

7, CALEA VICTORIEI, 7.

1890

Biblioteca Centrală Universitară
Cota *77581 Dublet*
Inventar *420.176*

RC 85/01

B.C.U. Bucuresti



C420176

*5-11
1921
420.176*



B A B A H I R A

La spatele Bezdeadului, într'o văgăună, se află satul Glodenii numit ast-fel, se vede, după glodurile de noroi ce rămân pe cale în urma ploilor.

Fie-care cătun, fie-care sātucean, își are moșii, babele și vrăjitoarele sale; — la ședători ei povestesc despre trecut, jugrăvesc un viitor închipuit, spun basme, ghicitori, ear caerile scad, fusul se 'ngróșe de fire tórse, până într'un târziu, la lumina focului.

Glodenii, fireșce, nu puteau fi locuiți nu-

mai de odrasle tinere ci pe ici pe colea vedeai toiege, plete albe, mers greoiu și apăsător sub povara anilor. La toate păsurile săteniilor alergau la baba cutare, la moș cutărită și, cu descântece, cu farmece, cu credință scăpau se lecueau de dureri trupești și sufletești. Pildele, povețele lor sunt ascultate, ținute în seamă și de este vreunul cu un trecut cinstit, apoi, vorbele lui sunt sfinte, sunt purtate în gura tuturor.

În marginea riului Sbiglezi, ce uda satul spre apus, locuia baba Zanhira, careia îi mai dispuseseră în tinerețe și Hira cea frumoasă; acum gârbovă, sbârcită, mică întocmai ca o mogîndeță, abia se mai țira, la sărbători, până la biserică ca să dea popei firfirica spre a-i pomeni numele la liturghie. Tremurând înaintea până lângă icoanele împărătești. Ingenunchia înaintea Pre-Curatei, ceasuri întregi făcea la cruci și la mătani, se ruga cu lacrimi. Cei ce o cunoșteau, trecând pe lângă dânsa, îi șopteau la ureche: „Fă crucea mare, că e dracul bețrân, babă Zanhira!” Mamele o înfățișau fetelor lor, o jugrăviau mai rău după cum

fusese ca astfel ele să știe a se feri de asemenea purtări uriciose.

De pe la o vreme, Hira nu se mai veduse nici pe la biserică. De murit se știea bine că nu murise, căci, din când în când, mai vedeau fum eșindu-î pe coș, mai aușiau în curte-i lătrat de câne.

În sat lumea spuse, cum e lumea, tot ce știu pe socotéla ei, în urmă, ca și cum dase pământ peste dânsa, nu se mai auși nimic despre acéstă femeie care făcuse atâta vêlvă și despre care se dusesse vestea peste nouă mări, peste nouă țeri.

*

Hira nu era de viță próstă; alde tată-seu fusese preot la biserica din Lăculețe, dar murise de timpuriu lăsând pe maica preotésă cu o spuză de copii de gât. Zanhira, din acéstă întemplantare, nu avea nici o zestre, însă de frumósă era frumósă de pica.

În ziua în care o scóse mamă-sa la horă o și ochi logofétul Neculăiță din Gloden și, sfârîindu-î inima după ea, o ceru maică-sei de soție. Preotésa, nu e vorbă, atât aș-

cepta :— să scótă pétra din casă, — căci ce-
lelalte surori o ajunseseră. De și cam trecut
logofétul, înse fiind-că era om cu dare de
mână și fruntaș în sat, făcu o nuntă po-
trivită cu séma lui; imbracă pe Hira mai
la fel cu nevasta primarului și, în urmă,
đilnic se gândia cu ce s'o îndatoreze, cu ce
s'o mulțămescă.

Tóte erau în zadar. — De ce vedea pe
logofétul că se topeșce după ea, d'aia își
bătea joc de bētrânețele lui. El ținea la ea
ca la ochii lui, ei 'i era drag el ca sarea
în ochi.

Rece, nepăsătóre cu cel ce o scuturase
de sărăcie și o pusese în rēndul logofete-
selor, nu numai că-l turba într'una cu cearta,
dar, dis-de loc, inceptu să calce a nevastă cu
stingul, apoi, țin-te pânză; — în scurtă vreme
ei ajunseră de trăiau ca și cănele cu pisica și,
dreptul lui Dumneđeu, numai din Zanhira
era tótă pricina; căci, de când începuse a-
da inima brânci, altă grije n'avea decât să
se uite la or cine'și bătea capul cu dēnsa
câteva đile.

Se scornise în sat fel de fel de vorbe,

de minciuni, despre bietul logofăt că adecă ar fi betég, pătimaş, că n'are ce-şi face capuluî, că el le şcie. că îi-e gura legată, că ar fi cu 'ngăduiéla lui; inse tóte aceste, cum şi faptele ei venind la urechile logofătului, îi tăiară inima. Păzi după spusa ăluia şi ăluilant şi vėdu singur ceea ce nu i-ar fi dat în gând despre Hirica lui.

După ce 'şi mai domoli supărarea o chiemă şi o 'ntrebă cu binele despre tot ce auđise şi vėduse el însuşi. Făgădui femeia d'o cam dată, se cam infricoşă, dar, mai în urmă, bizuindu-se pe dragostea şi pe blândea logofătului, incepu a striga de-ţi lua auzul cređend că aşa-î va putea să-î ia sporul vorbeî, va putea scăpa; — d'astă dată inse se 'ngroşase gluma; casa se umplu de ómenî cari se dau de martorî pentru faptele ei. — O judecă în faţa lor, apoi îi trase o sfântă de bătae soră cu mórtea, nădăjduind că, în urma unei asemenea ruşinî, Zanhira se va face femeie astêmpêrată.

*

Trăia omul cu nădejde, însă: „Lupul îşi

schimbă p erul dar n aravul nu.“ — Ferul r eu, or i c at l’ ai bate, nu izbute ti s a faci nimic dintr’ ensul.

Ins an eto indu-se, Zanhira, le f acea mai b oc ane. I  icea, bietul om,  i  i n opte, dar par-c a vorbia pustiului.

Perduse ru inea cu deseve n ire. — In num erate r endur i o luase c and cu r eul, c and cu binele, dar era în zadar. Hira se obic nuise cu ac est a viața destr abalat  ca  i cu p nea de t te  ilele.

Din traiul lui cel lini tit, logof tul Ne-cul i a,  i  i făcuse singur belea capului.  cia el de ce nu vrea s a se ’ns re; — par-c a ’i spunea inima c a n’o s a aibă parte. Se tot g ndia acuma ce e de făcut: — S’o lase nu-  venia c a se făcea de ru ine, — asta nu se mai pomenise în tot neamul  er nesc; să mai stea cu d nsa, — lumea vorbia c te  i mai c te  i cu drepte cuvinte, că el nu era orb s a nu vadă  i surd s a nu audă ceia ce se  optia prin sat despre casa lui. — Tru-dindu-se cu mintea mai multe  ile se ho-t ri, în cele din urmă, să- i ia tot ce avea după sufletul lui, să iasă din c  ci ra zidită.

de dînsul și, ca să nu mai audă nimic, să se surghiunescă la vie numai spre a lăsa pe Hira de capul ei, încailea să nu le mai vadă: „Dormă cum ș-o așterne“, dîse el într'o diminetă, legându-și teleguțele și plecând d'acasă. Eșind pe pörtă, jură că nu se mai întörce nici odată, blestemă pe Hira care 'i dase atît amar încât, de când se însurase, 'i albise capul colilie.

*

Sînt unele povîrnișuri ale vieței spre cari, când ai făcut înteiul pas, anevoe, cu greu se pôte să te mai oprești; fôrte rar se 'ntemplă să fie ceva care să te mai mișce, care să-ți fie mai scump decît plăcerea, rivna d'a te avênta spre dînesele.

Zanhira, neclintită în apucătorele ei, nici că se turbură de plecarea bărbatu-seu și de dîsele sătenilor; gîndurile sale 'i erau la chef și la petreceri.

De când plecase logofetul în casa Hirei tótă dîua era: pun-te masă, scól-te masă, unul intra altul eșia; — par-că ar fi fost han.

Hira se veselia, trăia în strinsura și

agoniséla logofétului ca în sinul lui Abraam ; de bărbatu-seu nici pic de grijă n'avea. De două orî primise şçire că se află bolnav, însă ea respunse : „Murire-ar să móră, că mi-am mâncat tinereţea cu el.“ Ceî ce a-udiau pufniau de rîs, căcî unul nu era să nu şçie cum mersese tărăşenia între dênşii.

În sat nu era vorba decăt de Hira, — d'alte vremurî nu se mai pomenise asemenea întêmplare, — toţi se minunau de purtarea ei faţă cu logofătul, — toţi îşi dedeau cu părerea câte ceva şi sfêrşiau vorba cu : „De i-ar fi de-a bună, să-'î vedem sfêrşitul.“

Căt fuse bolnav logofétul, aprópe tot satul merse să-l vadă, să-l cerceteze, căcî era un om a lui D-geu, s'avea bine cu toţi, cinstia pe fie-care după cuviinţă ; — numai Zanhirei 'î fripsese foc pe inimă, numai ea n'apucă a merge.

În tótă bóla gândi odată şi ea la una ca asta, când 'î spusese cumnatu-seu Vasile că Neculăiţă era aprópe să dea ortul popei ; dar, la pórtă, întâlnindu-se, pept în pept, cu primarul care venia la dênşa cu lăutarii

și cu céta de chefuitori, cari s'adunau dilnic în casa ei, acesta 'i ȝise :

— D'a 'ncotro Hirico neică ? Bine, noi venim la tine să petrecem și tu pleci d'acasă . . . Brava ȝeu, frumos iȝi ȝeade.

— Bine aȝi venit, bine aȝi venit la noi, răsponse Hira mulȝămită și, răsucindu-se în călcăe, se 'ntórse din cale.

Lăutarii o primiră 'n cântece și ea veni pe fugă îndărăt de la pórtă.

*

Adoua ȝi, pe la nimieȝi, Sandu Poschină, vecin cu ei la vie, venise s'aducă un butoi cu vin pe care'l vënduse lui Mușat cărciumarul din Glodenî; pe când îl descărca, el povestia ómenilor cum își dase sfârșitul pe mânilor lor logofétul Neculăiȝă.

— Vai de capul nostru ce-am tras până a murit, ȝicea dênsul, căci eram numai eu cu frate-seu Vasile și cu biata Voica Pătrașcului, care venise din întêmplare la noi să ia neșce călȝi de 'ndrugat. — Nu putea, mēi fraȝilor, să móră omul de foc ce avea la inimă. A povestit lui Vasile tóte faptele

Hirei și a lăsat cu limbă de mörte să nu o chieame la înmormântare, ear pe dată ce l-o ingropa s'o isgonească din casă. Mi-e gróză de ce am auđit; a blăstemat-o până a 'nchis ochiī și, în bóla lui, plângea cu obidă când ș-aducea aminte de cele ce pătimise, despre partea Hirei.— Mare ciudă a avut sërmanul d'a fugit el din casă, de pe căpătiul lui ș'atâta sumă de vreme a trăit, ca un cuc, fără să aibă măcar cine să-ı dea o bărdacă de apă !

Abia sfērșise Sandu vorba și s'auđi strigând :

— Hei, nea Mușate, ia mai dă-mi o jumăta de vadră că la noi se ține pânză într'una: tórnă primarul în el, ca 'n butie, ear logofetesa Hira, e beată topită.

— Bună ھیua, nea Sandule, când ai venit din deal?— Ce mai veste pe la logofetutul; s'a făcut mai bine?

— Ia acuma, Tănăsică neică, — ce-ı chef la voi ai? Mă 'ntrebı de logofätul, — nu mai aveți grige de el, băete, că astă-ھی ș-a luat rămas bun de la toți și s'a dus pe lumea cealaltă !

— Ce spui, măi nea Sandule, adevărat să fie ?

— Cum mă veđi și te ved, neicuțule.

— Tiî, bietul logofătul, rău îmi pare de el, că ce om blajin era și bun ca pânea caldă.

— Așa, vericule, cum îți spusei : ađi, când se crăpa de ăiuă, muri pe mânilor noastre.

— Tiu la naiba 'ncolo și acas la noi cântă lăutariî, mă duc să-î gonesc. Hira prea o face de óie.

*

— Simț că se 'nvêrt . . . teșce loc . . . cul cu mine, heî priimare . . . unde țî-s ochiî ? Traage cióră din viórră c'am foc la inimiórră, ăi, ăiî măi ăiî

Când intră Tănase și le aduse veste despre mórtea logofêtului, Zanhira, cu pèrul vilvoî juca, fără grije, în mijlocul casei.

Cum aflare, toți cei ce erau de fața, se 'ngroziră; în tăcere începură a eși din casă, cu binișorul, unul câte unul; — Hira, răgușită d'atâtea țipete, se întórse spre Tă-

nase îngânând: Viin adu viin, voi să mă îmbêt, nu a murit, miinți, n'a murit, lasă priimarul să trăăească!

Voind apoi să iasă și dënsa după cei ce plecaser, căđu ca mórta pe lavița din tindă.

*

E serbătóre, — satul resuna de clopote, trecuse vremea leturghiei, — eșise lumea de la biserică și clopotul s'auđia mereu.

In tăcerea cea mai adâncă, preotul satului, ducea la locuința de veci pe logofëtul Neculăiță. Din când în când, printre mulțime, s'auđia câte un oftat: „Frățióre, amăritul meu frățior!“ Era Vasile care, de când frate-seu 'i povestise că móre din pricina Zanhirei, se topise de 'ntristare. Trecënd pe la locuința lui, pe Vasile îl înecă plânșul: „Neică, neică, uite-ți casa din care ai fugit, neică, uite-o.“

Preoții îngânând de câte-va orï pe „Aleluia,“ făcură semn cioclilor să pornéscă cu mortul înainte . . .

Hira nu se mai ridicase din locul de unde căđuse. Pe logofëtul îl ducea la grópă

și ea sforăia adormită pe prispă. Mai d'apoi, razele sórelui cădënd drept asupra ei, i se încinsese hainele pe dēnsa, deșteptându-se, se șterse la ochi, se ridică de pe laviță, căscă, se 'ntinse și bolborosì câte-va cuvinte nențelese.

De vr'o câte-va minute Vasile uimit se uita la dēnsa : venise hotărît s'o facă bucățele ; noroc însă că o găsi adormită ; când se deșteptă, atât era de schimbată și de firavă la față, în cât el nu cuteză să-i dică nici cel mai mic cuvânt aspru. Nu șcia că bēutura o adusese în astfel de hal, ci credea că muștrarea cugetului o posomorise într'atâta.

Abia după óre-care timp, el, cu multă sfielă, cu multă blândețe, începu să intre în vorbă cu dēnsa, nevoit a-'i spune, după đisa frate-seu, să-și ia tot ce este al ei, să plece din casă, căci așa a lăsat el cu sufletul.

Turlacă, cu capul greu de bēutură și de neodihnă, nici nu pricepu d'o cam dată, cele ce-i spunea cumnatu-seu ; la vorbele lui, se ridică impleticindu-se, își luă borfele și plecă pe pórtă. Pe Vasile îl muștră cugetul de

cea ce făcuse, însă nu îndrăzni să calce dorința reposatului.

*

Inserează. Cele din urmă raze ale sórelui măi licăresc cât-va pe vârful măgurilor și al pripórelor, apoi, ca umbre de femei cernite, negurile se lățesc peste sat.

Se îngână ziua cu nóptea, s'aud clopotele vitelor ce se 'ntorc de la islas; s'aude ce s'aude scârțilitul cumpenei de la puț și cântecul tilincelor; încetul cu încetul focurile de prin bătăturile țeranilor se potolesc. Incetează zingănitul cobzei țiganilor și ciocnitul paharelor de la cârciuma lui Mușat, ear ómenii merg să se odihnéscă, căci e cumpăna nopței.

Intunecimea par-că cuprinde, cu brațele ei, lumea intrégă. Peste tot domnesce cea măi adâncă linișce.

La capul satului, în marginea riului Sbiglezi, într'o singură cocióbă se vede, din când în când, printr'un ciob de giam, lipit în mijlocul unei ferestre de hârtie, câte o licărire de foc. Lângă vatră, Hira, chinuită de du-

rere și de urât, scormonește tăciunii ca să facă vâlvătae și tainește încet cu focul. În tăcerea nopții, vântul duce cu el scânteile din vatra babei Zanhira și jalea-i nesfârșită. În pat se svêrcolește o copilă, fruct al desfrânării ei, din anii de pe urmă, amên-douë împart, în fie-care ȃi, lipsa tovarășa lor nedespărțită.

Bêtrâna s'apropie de pat, în vêrful degetelor ; cu lacrămile pe obraz mângăe și acopere pe Iléna, ea se deșteptă ș'auzin-du-î suspinele, 'i ȃice :

— Maică, ajungă-ȃi, maică, ci ca vin de te odihnește colea lângă mine.

— Lasă-mê Iléno, lasă-mê să plâng.

— Bine, dar eu nu cunosc necazul têu ; te tot întreb d'atâta vreme și tu nu-mi spuî nimic. Nu șciu de ce, când mă veȃi, te uiȃi lung la mine, nu șciu de plângi ! . . .

Hira nu putea să nu plângă când ș'a-ducea aminte de trecutul ei, astă-ȃi, maî cu osebire, când sărăcia o strângia cumplit în brațele sale ; ear mustrarea cugetului îi era hrana de tôte ȃilele.

Cât fuse fică-sa mititică, Zanhira tot mai eşia se mai ducea încóce încolo, mai uita ; însă cu cât acésta creşcea, cu atât 'i ardea inima de durere ; căci se făcuse fată de măritat şi nu o lătra un câne. Iléna, de şi era copila Hirei, însă întru nimic nu-i semăna la fapte. Avea în adevăr chipul mame-sei : înaltă, plăviţă, rumenă la faţă, code lungi de-î treceau de glesne, mersul falnic, într'un cuvânt leită mamă-sa, dar ce folos ! Care cum auzia de dênsa, zicea : „Ce naşce din pisică, şóreci mânâncă. — Păcat.

Aceste cuvinte, venind mereu la urechile Hirei, o făceau să tremure întocmai ca pe vinovatul care'si aşcéptă şilnic resplata. Defăimată şi osândită de toţi acei ce o cunoscuseră, în faţa Ilenei, voia să trecă de femeie cinstită şi curată.

În fundul pământului ar fi ascuns, de ar fi putut, pomenirea desfrânării ei din trecut, singura moştenire ce lăsa ea ficei sale !

Se vede, că precum cele mai crude fiare iubesc şi apără pe fiii lor ca cei mai buni părinţi ; tot astfel şi omul cel mai rău, cel

mai stricat e bun părinte ; firea a avut grije a 'mpleti și între dênșii lanțuri de iubire tot așa de puternice, tot așa de dulci, ca între acei părinți cari nu cruță nimic pentru binele și norocirea copiilor lor.

Hira ș-ar fi dat sufletul, cu dragă inima, numai să vadă pe Iléna ajunsă bine.

Orî de câte orî întârzia pe câte unde-va, era perită. Se temea d'a o 'ntreba unde a întârziat séu de a o muștra, căci se gândia ca nu cum-va ea să fi aflat, taina vieții ei, cea nesocotită și destrăbălată, apoi să-î strige în față : „Maică, care imi este taica ?“ Ce ar fi răspuns atuncea dênsa ? Cu ce s'ar fi desvinovățit ea înaintea Ilenei ?

*

Înțelptă, linișcită, Iléna își căta de muncă ; gologanul cel mai mic ce agonisia ea : vara cu sapa și cu plevila, érna cu torșul și cu dărăcitul, îl da cu bucurie, spre a ușura suferințele maică-sei.

De mititică era indemănică la tóte. O pitcóce, dar 'i sfiriia suvelnița și vătalele în mâni ; urzia pânză ; da borangicul la



rótă ;— tortul pe rișchitorul mare de două ori cât dēnsa. Când se făcuse mai resărită, cine mai alegea in resboi rîuri mai minunați ca dēnsa ? Fotele și iele ei, mergeau din mână în mână pe la tóte suratele ca să scótă și ele isvóde după dēnsele. Se mira tótă lumea d'atâta dibăcie, căci toți șciau că numai de la mumă-sa nu putuse învăța așa lucruri minunate.

Când sta acasă, tótă diulica trepăda : ba să lipéscă tinda și coșarul vitelor, ba să se urce 'n dud să culégă frunză pentru a premeni gândacii ; ba să mai arunce câte un mălai în țest ; ba să intre în grădină, să plivéscă burianul de pe brazde, să prășéscă fasolea ológă, să pună păuze la cea grasă ; cu alte cuvinte Iléna avea cu totul apucătorele unei fete casnice, lucru cu care femeia or să nașce, or nu-l învăța nici o dată.

Copilă vrednică și blândă, ea ar fi fost podóba casei, mângăierea bărbatului și norocul copiilor seî.

— D'aș avea parte s'o mărit, șicea mai-

că-sa și ofta, apoi să mă duc să-mi perd urma, să scape Iléna, că nu mai pot!”

Sveltă și hazlie la horă, Iléna, era cea dintâi; ea era mai frumoasă, ea juca mai bine;—însă cu toți flăcăii vorbea de-o potrivă și în or ce mișcare era măsurată; glumele, risul ei arare se aușia și atunci erau potrivite și la locul lor.

În tot satul nu s'aușise nici cea mai mică șoptă despre ea;—nu purta nici un ponos, lucru cam rar pe la sate, apoi nu că nu avea și dânsa păcatele ei, ca or ce fată, dar se furișă de tótă lumea; își făcea mereu drum cu pânzele la 'nălbit drept la bolbóca din pólele pădurei, căci acolo pe Neagu, băiatul dascălului din Gorgota, îl uita Dumneșeu cu plasa în marginea cealaltă a apei.

Și unul și altul își făcú de lucru, căci unul p'altul se iubiau, dar nu le da 'n gând cum să începă vorba și să-și spună focul unul altuia!

Unde e dragoste adevărată, nu e spor la vorbă; ochii spun atunci mai mult de cât o cuvântare întrégă!

Neagu era singur la tată-seu și vestit de înțelept și de harnic : fiind că-l aveau numai pe el părinții, îl zoriau să se însore ; aveau și dreptate, căci voiau să se invrednicească și ei să-și țină nepoții în brațe.

Când îl întrebară dênșii, care fată-î plăcea din sat, el se tot feria, tot ocolia, până într'o ȝi le spuse curat : „Mândra mea, taică și maică, nu e din satul nostru ; de surda îmi împuiați capul cu însurătórea ; — aduceți-mi pe cine mi-e drag ȝ-atunci să vorbim.“

— Bucuros, bucuros Neagule, respuse taică-seu, dar trebuie s'o ȝtim, s'o cunoșcem ; nu ne luăm noi după mușce, ómenî bătrâni. . . .

— P'atâta a remas, adaose Neagu, apoi dacă e așa, écă eu mă duc să înjug boii la căruța să mergem ; de veți vedea-o, imi veți spune voi dacă în satul nostru, s'află vre una mai curățică, mai drăgălașă ca Iléna, ca mândruța mea.

*

Hira sălta, nu o mai încăpea locul de bucurie. Cât era de bătrână, dar 'i sfârâ-

iau picióarele trepádând. De când intrase în vorbă să mărite pe fie-sa, par-că întinerise.

Din potrivă, Iléna, care primise voióasă să ia pe Neagu de bărbat, de la logodnă, dis-de-loc, din sglobie și hazóasă cum fusese până atunci, se simți coprinsă d'o 'ntristare, de care singură ea nu șcia să-și dea seama. Neagu o întreba de ce s'a schimbat astfel :— Ești mániosă, nu ți-s drag, mă ieí cu urít, Ilénă, spune-mí să nu te mai vėd așa că mă omorí.

Ea tăcu, se uită lung la dēnsul, apoi lu-ându-í mánile, il desmerdá și-í spuse că nici ea nu șcie ce are, dar par-că o așteaptă ceva rău.

Inima presimte mai tot-d'a-una ceea ce are să i se intâmple omului!

De când dase în dárdora 'nsurátórei, nu era ȓi, de la Dumneȓeu, în care Neagu să nu cobóre pădurea Gorgoteí, să trecă Sbiglezea, să vie să vadă pe Iléna. Sėrbătorile, de la logodnă, mergėu împreună la horă de jucau ;—Intr'o Duminecă el veni, și ca de obicei, ȓise Ilenei să mérgă cu dēnsul, ea-í respuse că nu póte veni, căcí o încércă

niște jurate de friguri, dar că până o fierbe fiertura, o mesteca mămăliga ș-o pune masa, el pôte da o raită că-l așteptă ea cu cina. Neagu, ce-e drept, nu voi să plece fără Iléna ; dēnsa îl mână cu d'a sila, tot n'avea el ce lucra până la vremea mîncărei ; — ca să-î facă pe plac, el o ascultă, și se duse ; acolo se 'ntâlni, în pórta cărciumei, cu Năstase Firfircă, prietenul lui din copilărie, care cum îl vėdu îl întrebă :

— Ce, or ai pus de gînd să te 'nsori Neagule ?

— Cam așa un lucru.

— Apoi să-ți fie de bine, măi frate, dar măi bine remâneai burlac în tótă viața. —

— Dar de ce, Firfircă ; — ne facem rēndul fie-care.

— Eî atuncî dacă e așa fă cinste și cu Dumneșeu înainte fētul meu.

Neagu duse de aduse o oca de vin, Năstase dete și el una ; bēnd amēndoî, prinseră la limbă ; din vorbă în vorbă ajunseră ear la insurătore ; Firfircă tot bătea pilde, vrea să dea drumul gurei și nu șciu ce avea, că se sfa ; atuncî Neagu luāndu-l de scurt, el

'i spuse curat : „Să nu faci care cum-va să intri în cârd cu fata blăstămatei ăleia că nu s'alege ca praful de casa ta. E frumoasă, dar ce folos, te va pune bine cum puse mă-sa pe bietul logofetul Neculăiță.“

— Ce spui Năstăsică, asta să fie Hira cea vestită din Lăculețe, asta e care a ofticat bunătate de om ?

Cum auți acest nume Mușat cărciumarul, știu despre ce era vorba : „Așa e, așa, strigă dînsul mîniat ; lângă el mai veniră doi trei bătrîni, lângă aceștia alții, astfel în cât, vorba lășindu-se, în tîtă cărciuma, nu se aușia alt ceva de cât numele Hirei și a faptelor ei. Mai în urmă toți începură a-ı striga lui Neagu : „Oleo uite ginerele Hirei, uite ginerele Hirei. — Halal de tine băete, halal.“

Bietul om zăpăcit de ciudă și rușine, nu nemeri ușa ; fără să se mai abată pe la Iléna, merse drept acasă.

*

Tîmna cu ploile și cu frigul trecuse, — crivéțul vestia acum că, din vésduh, iarna

se pregătia să se cobóre pe pământ; incepuse lumea să cadă pe tăciuni și, de frica ei, să se ascundă în casă.

Fără să prindî de veste, în părțile muntose mai ales, vremea se schimbă pe neștiute, acolo nu are loc ȳicătórea: „ȳiua bună se cunoșce de diminéȳă,” căci Neagu venise să ia pe Iléna la horă pe un senin și o căldură primăvăratică, dar cât stătuse la cărciumă, incepuse să bureze cu spic de zăpadă, apoi bătênd vântul fulguia, ninge cum se cade. Cu tótă asprimea vremei însă, Iléna, vêdênd întârziarea lui Neagu, care o făcuse de remăsese nemâncată, așteptându-l, plecă după el să-l caute. Cum intră, lumea care mai dinainte era așȳtată, o luă la sbîrnog. Fata nu șcia dacă trebuie a se încrede audeului și întreba mereu: „Ce așȳ dis, ce ȳiceȳi? Eară ei stîrniȳi, așȳtaȳi la cêrtă strigară: „Na eacă, mamă-ta a fost o pómă și jumêtate, că tu eșȳi făcută din florî, că a pus capul omului care a scuturat-o din gu-noi, că tu fiind fata ei nu o să te mai măriȳi cât cucul pe baltă...”

E mult până se porneșce mulȳimea pe

cértă, atunci vorbele rele curg ca din isvor, spune și ce știe și ce nu știe.

Iléna, huiduită și amărită, cum putu scăpa de ei, alergă acasă plângând, dar nu găsi pe nimeni ; cătă pe mamă-sa însă, spre norocul ei, nu o întâlni nici pe ea ; alerga spre Sbigleză, nădăjduind să întâlnească pe Neagu în marginea apei, ca și mai înainte, dar în zădar. Strigătele ei isbindu-se de murluri răsunară a pustiu.

Mergea în neștire, capul și urechile îi văjiau ; cu toate acestea ea alerga, pe pruntul gârlei, de nu îi dau picióarele de pământ.

Fulgii deși de zăpadă acoperise calea, picióarele i se sgâriase de colțurile petrelor. Ea, de și trecuse de mult locul întâlnirei lor, dar desnădăjduită și cu durerea în suflet înainta mereu, se perdea în pădurea ce se desfășura la capul satului, la cotitura râului.

*

Era o nópte îngrozitóre ; — riul, care altă dată 'l puteai trece cu piciorul, se umflase de eșise din matcă-î ; sloii s'amestecau cu

buturugele luate de gârlă ;— corbiî croncăniau prin vësduh ; — ear lupiî, înomoliţi în zăpadă, aşceptau nóptea ca să pótă ieşi la pártie.

Baba Zanhira, ostenită de alergătură, moţăia lângă vatră aşceptând pe fie-sa. De câte orî vëntul sguđuia uşa din ţiţîni, ea se deşcepta, se uita prin casă, sária să tragă zăvorul ; Urseiu mârëia, îşi scutură blana din spinare, se cuibăria, el în colţul tindei, ear Hira după cotlon.

Cântase cocoşul pentru a treia óră şi Iléna cu Négu tot nu se întorsese. Zanhira, gândind că stau încă la cărciumă, se ghimui în pat sub pătură pomenindu-se tocmaî a doua ăi. Când se vëđu singură, nu nimeri să-şi ia scurteica pe umeri, să dea cu lopata la o parte ométul din uşe, s'alerge prin zăpadă, până 'n genuchi, la cărciumă. Muşat stând séra târđiu, nu se deşceptase încă. Des-de-diminéţă sosind nişce căräuşî, trăsese ră sub şatră ;— între ei povestiau cum o haită de lupi sfăşiaseră nóptea o femeie, ear ei 'i găsise ţólele imprăşciate prin zăpadă, unul scóse din sîn o fâşie

de fotă. Zanhira recunoscu, că era dintr'a Ilenei, și începu să țipe ; Mușat deșceptându-se alergă afară ; — vedând pe Hira 'i povesti cele ce se întâmplase în ajun, ea, ca lovită de trăsnet, ascultă tóte impetrită și, neputând vërsa măcar o lacrimă, cădu grămadă în pragul ușei. . . .

Din aceea ȝi, în coliba din marginea rîului Sbiglezî, uitată de D-ȝeu și de ómenî, trăeșce baba Hira și va trăi încă mult pîna să-șî ispășeșcă pécatele sale grele și nenumërate !



MIREASA DE LA PODURI

Sra serbătore. — Ca de obicei mă sculasem foarte de dimineță și mă coborâsem în grădiniță spre a'mi uda florile. — Sub strașina casei era un cuib de rondunele, ca adesea-orî și astă dată mă oprii se me uit la puișori. Rondunica mă deșcepta, în răvărsatul zorilor, cu ciripitul ei; apoi sbura după hrană pentru puișorii seî; eu me grăbiam a mă duce la florî și la cuib; nu mă putém sătura vedënd bucuria cu care, câte-șî patru puii

ieșiau la marginea cuibului și, cu ciocurile deschise, așteptau sosirea mamei lor. Sburând în zig-zaguri ea aducea, la fiecare, partea lui și nu știa de oboseală până ce nu-l vedea pe toți sătui și potoliți.

— Cugetam tocmai la înțelepciunea și la iubirea ce firea a pus în capul și inima unei păsărele, când auzii că mă strigă cine-va. — Mă întorsei și vădu-i pe amica mea Elena.

Aide, 'mă țișe dânsa, voești să mergi astă-dî cu noi la țeră ?

— Nu îi răspunsei eu.

— Vino, vino, nu plecăm fără tine, strigară d'o dată mai multe voci dintr'o căruță mare cu coviltir, care huruind se oprise la pórta mea.

Fiind sêrbătóre și vreme frumoasă, mă hotărîi să-mi urmez tovarășile cari se daseră jos din căruță și veniseră lângă mine, hotărîte a mă lua cu d'a sila de nu voi primi să merg de bună voe.

Plecarăm spre Poduri.

De și era pe la sfêrșitul lunei lui Iulie,

însă, în aceste locuri muntóse, mai că nu suferise lumea de căldura verei ; desele ploă ce căduse, făcuseră ca livezile se fie frumóse, eară recolta mánósă. Vêdurăm lunci întinse acoperite cu porumb, holde aurii de grâu, dar ce 'mă plăcea mie mai mult, ce mă uimia și mă fermeca, erau câmpiele pe cari albastra flóre a cicórei, alături cu roșetica garofiță sêlbatecă și cu aglica gâlbe-óră făceau, óre cum, pe tótă întinderea câmpului, nenumérate tricolore ce fâlfiiu pe tulpinele lor, orí de câte orí adierea vântului le atingea ușor ; vèdându-le aí fi zis că firea le semănase în adins și numai ca se spună orí căruí călător că pășeșce pe pământ românesc !

Am coborât pe lângă o pădurice ce rămenea în drepta nóstră ; în fuga cailor, mi se părea că se plecau copacii și cu jind se uitau după noi cum ne pierdeam pe cale. — Pe la nimiezí ajunserăm în marginea satului.

— Cel d'antăiu lucru pe care mi se opriră ochii fu biserica ; auzisem că se zidise de curênd și vrusei s'ó vèd ; am dis prietenelor mele să mergem până acolo, dar nu

m'âscultară, punându-mi înainte : una că e prea departe, alta că-'i e greu să urce dealul alta că nu vrea să dea ochi cu sfinții, în sfârșit o alta că, după ce va muri, va fi tot la biserică adăogând : să mă duc singură dacă așa 'mi este placul. Mă șciau îndestul de ne răbdătoare ca să se mai împotrivescă nerăbdărei mele. Așa dar ne despărțirăm cu 'nvoiala d'a ne găsi în urmă cu tótele la arendașul satului. De și venisem pe drum numai în risete și glume cu tovarășele mele dar, când mă dedei jos din trăsură și rămesei singură, în marginea drumului, mi se păru că sunt mai în tihnă. Am stat loculii până ce n'am mai auzit sgomotul căruței apoi mi 'ndreptai pașii pe o potecuță care se desfășura la stînga mea și care bănuiam că mă va scóte drept la biserică.

*

Satul Podurile e pus pe unul din cele mai frumoșe prunturi, scăldate de înșelătorele unde ale riului Gălbinița. — În depărtare se vedeu culmile Carpaților de la cari adierea vântului aducea miros de brazii și de

mirt in florit. — Ici și colo zăreaî imprășciate, albind în depărtare, căsuțele țărănești ce ochiul privește cu plăcere, eară inima do-rește, aceste cuiburi omenești, mai mult de cât atâtea palate mărețe și caută cu rivnă la asemenea locașuri, singure, în cari pôte mai domnește liniștea sufletéscă !

Pe malul Dichiului se afla biserica la care ajunsei fără a simți cea mai mică o-boselă de și mersesem mai bine de un ceas urcând și coborând.

Am vëzut biserici pe la multe sate, dar bisericuța sf. Nicolae, din acest sat, pot să dic că întrecea în curățenie și frumusețe chiar multe de la oraș. Stâlpii din față ca și cei din lăuntru îi dau o înfățișare mă-réță. — Ferestrele mari tēmpla săpată în lemn și aurită peste tot ; jețurile stranele curate și bine îngrijite ; policandre cādeli și sfeș-nice frecate de te vedeaî în ele ; în sfirșit, o îngrijire care 'ți arăta parcă ca și legea creșcinéscă era mai slăvită acolo de cât aiurea.

Zugrăviala însă-și ; era potrivită cu st. locaș căci, fiind ne încarcată, lipsea de pre

păreți sfinți ca dalde sf. Ilie înălțându-se la cer cu căruța și cu cai de foc, Daniel aruncat în grópa cu lei și chinurile celor păcătoși aruncați în focul Ghenei, lucruri d'oruriciósă înfățișare și cari, mai de mult, erau ne lipsite de pe zidurile bisericilor ; nu e vorbă póte de aceia lumea era și mai credinciósă atunci.

Imprejurimea era făcută de gard viu ; ici și colea se înălța câte un molift, jalnic și mirositor, ale căruí crăci, plecate pênă la pământ, cât adie vântul au un freamăt ce aduce mult cu tainicele oftări ale fetelor mari cari, urcând potecuța, vin să dea acatete la st. Nicolae sprijinatorul lor ; — Când însă crăcile sunt bătute de vânt, mai aspru, ele mătură tot frunzișul și 'l spulberă intocmai cum se spulberă nădejdale omului sguđuit de asprele încercări ale sórtei!

Din cósta dealului, pe care se afla biserica, țîșneau o mulțime de piriiașe ce parcă-și-aveau isvorul din atâtea lacrimi ce se varsau la morminte. — Mirosul de calonfir ce se răspândeșce în curtea bisericeí, mulțimea de cruci unele noi și scrise, altele vechi pu-

trede și trântite, fie cum, 'mă amintiră că eram singură și mă aflam într'un locaș al morților. . . .

Cât de puternică fu întipărirea ce făcu, în sufletul meu, vederea acestui cimitir; totuși, un minut de resgândire, mă făcu să cuget că, nici unul din aceste morminte, nu ascundea, în sinul său, atâtea deșertăciuni ca multe din d'auritele și de veci locașuri ce se văd în cimitirele de pe la oraș; din potrivă, ele, neavând altă podobă de cât crucea de lemn, cel mai demn și mai vechiu semn al mormântului creștinesc, arăt lămurit, orî cărui trecător, că în ele domnește curățenia inimei și credința neabătută a țeranului, care, nu 'l părăsesc nici odată, orî cât de aspre se fi fost vijeliile, orî cât de înțepători spini peste cari el e nevoit a pași în calea vieței sale!

Cu mintea plină d'aceste cugetări coborîi dealul și mă 'ndreptăi spre casa arendașului pe care, de pe mal, o zăriam albind peste gârlă. — Mersei cât-va într'acolo, dar, ajungând la o punte, ce trebuia se trec, am stat pe căpătăiul ei spre a mă odihni. —

Limpezi și linișcite, undele riului, șopotind alunec mereu, mereu se duc străbat și ud mănósele câmpii, ear pe margini stufurile de flori albastre se plec și tresar sărutate de val;—maí frumóse de cât în câmpuri, aici la reveneală, ele trăesc pline de viață și de miros !

Fluturii, cu strălucitoare fețe, aci se legă-nau ca adormiți pe ramurile florilor, aci se pierdeau iuți printre ramurile unui bătrân anin care, cu o cracă vântura mereu apa, ear cu cele alte umbrea o căsuță așezată frumos în marginea gârlei, dar care avea o înfățișare stranie și posomorâtă.— Imprejurul ei, îngropate în iarbă, stau neșce birne gróse de stejar și lângă dênsele grămezi de spițe, obezi de rótă, aschií de lemn, tóte înegrite de vremuri ; păreții ei nu licăreau de albeață și de curățenie precum erau maí la tóte cele-alte case din sat ; ușa și ferestrele erau dărăpánate ; tóte făr-de copile și țîțini, peste tot deschis vraiște.— Zidurile se crăpaseră, muschiul crescuse pe coperiș. Totul părea pustiu aici ! Lemnăria însă care era neclintită, neșce roți care întregi, care în-

cepute, îmi arăta lămurit că această casă era locuită.

Barda, tesla, cuțitóia, dalta, ferăstrăul și ciocanul erau tóte dar ruginite și aninate în cui sub șatră ; ai fi crezut vèzându-le, pe tóte la rând, că rotarul abia își părăsise lucrul, dacă timpul nu 'ar fi întipărit urmele lui peste tóte lemnele și uneltele meșteșugarului !

— Mórtea, sau cine șcie ce nenorocire, trebuie se fi adus în ast-fel de derăpănare această locuință !

La vederea acestei colibe, întristarea simțiam că îmi strângea inima.

Cătă deosebire era între trista ei infățșare și între frumosul loc unde se afla ea așezată ! D'apoí această liniștită și de vară, acest senin, această apă lină și limpede de-î puteam numëra petrele ! Cătă nepotrivire dar, în acelaș timp, câtă poesie, câtă frumusețe ! Nu mai mă înduram să mă ridic, atât de mult îmi plăcea se mă uit la clocoșii riului, dar ușorul vânt, ce începuse să bată, mă făcu a-mi aduce aminte de casă. Trecui puntea cu gând a mă îndrepta spre tovarășile

mele, însă, la spatele casei, vădând o ogradă întinsă nu mă răbdă inima și mă'ndreptai într'acolo. Făcusem abia câțî-va pași când mi se păru că aud pe cine-va pocnind din degete ; de o cam dată cređuî că e vr'un vênător care își chiamă câinele ; 'mi iuțesc mersul, ajung în pólele unui mal ș'aud din nou pocnind ; când 'mî ridicăi ochiî văzuî, drept înaintea mea, o copilă ca de opt-sprezece ani, frumósă la chip, cu un păr lung ce'î cădea în șuvițe pe spate ; însă cu o căutătură rătăcită, cu fața mai pălită și mai veștedă de cât vârsta ei ; cu un port ne mai pomenit de straniu. Parcă era o ursitoare, ori o păpărudă. — Ce n'avea pe dênsa ? Fel de fel de cordele, de florî și de poleielî îi fâlfiiau în creștet și pe têmele. La brău zornăiau mărgele, nasturî și mărturii înșirate ; brațărî și felurite ierburî îi coprindeau mânele și brațele până la umeriî seî, mai de tot goî, căcî cămașa și rochia erau sfășiate. — Desculță cu picióarele sgâriate și pline de sânge !

M'am îngrozit ; un minut a fost când

am cređut că mă aflam înaintea unei ființe de pe alte tărîmuri.

Ea se opri, se uită la mine cu ochii ei mari și sperioși, apoi începu a pocni din degete, a cânta și a se da pe potecuță când înainte când înapoi. La întâia vedere o cređusem nemișcată; când văđuî însă că ea se mișcă, umblă, mă îngrozii și o luaî la picior înapoi pe unde venisem, fără se aud nimic din aceia ce cânta acéstă vedenie. Când fuseî departe de dēnsa și în siguranță, imî păru rău că nu stătusem să ascult acea ce cânta ea. Curiósă mă întorseî pitulându-mă binișor pe sub crăcile copacilor, m'ascunseî într'un stufișî de unde puteam vedea și auđi totul.

Copila pocni eară din degete; — tremuram. După ce însă o privii bine, mă obicinui cu dēnsa și nu mi se mai păru așa de fiorósă ca la 'nceput. — D'o dată degetele îi pocniră tare de tot și cu un glas trist îngână aceste cuvinte :

„Se nu vie? . . . N'o se mi scape . . . nu se póte . . . El e mire. — Eu mirésă . . . Prin

aste locuri... Nicăerea, nicăerea?... Am se'l caut."

La audirea acestor ne'nțelese cuvinte nu nemerii cum s'o iau earăși îndărăt la fugă căci am cređut că era vorba despre mine. Ca fulgerul, într'un minut, am și ajuns la locul de unde plecasem.

Ingălbenisem ca ceara; — cruce imi făcém acum că putusem scăpa d'acéstă soră a Ielilor. Intâmplarea-mi scóse înainte pe arendaș care, după ce-mi spuse că tóte tovarășile mele erau îngrijate despre mine ne știind ce mă făcusem, mă întrebă de ce m'am speriat. Linișcindu-mé îi respunsei prin altă întrebare :

— Au ursitórele locuesc în satul ăsta, moș Pârvane ?

— Aoleo, — nu, să ne feréscă D-đeu, dar óre ce vėđuși, fata mea, de mă întrebí așa lucru ?

— O femeie, îmbrăcată... cu și....

Aa ! biata Maria, fata lui moș Dinu rotarul... Se nu te sperii de dēnsa, ea nu face nici un rēu sērmana.

Cu tóte asigurările ce'mi dádu bătrānul,

eu tot mă uitaî îndărăt în două trei rânduri; mi se părea că tot auđiam încă glasul cel straniu.

După ce mă liniştiî de tot, rugaî pe bătrânul arendaş se-mî spună, maî lămurit, cine era acea copilă; el priimi voios;— ne aşedarăm pe o pétră mare: Iată ce-mî povesti bătrânul Pârvan arendaşul moşiei.

„Acum un an, acéstă copilă, singurul sprijin al bătrânului ei tată, îmbrăcată în haine de mirésă, îşi aştepta logodnicul să mérgă să se cunune la biserică— ia colo sus în deal— şi îmi arătă biserică cu mâna.— De cincî luni de ڃile, Lisandru Miron, din satul nostru, un flăcăiandru frumos ca un bujor, muncea pe capete ca se'şî facă şi el o fărêmă de căscióră şi, în tote dimineţele, se ruga lui D-đeu se-î ajute s'o isprăvéscă maî iute, ca se vie maî curênd ڃiua în care însurându-se cu logodnica sa, fata lui moş Dinu rotarul, să-î póta ڃice, fără nicî o grije: Măriuţa „soţia mea“.

Trecu o lună, trecură două, trei, veni vara, casa se isprăvi şi în sfârşit se hotări

diua nunței. — Amândoi tinerii săltau de bucurie. Părea că nu-î mai încăpea locul, așa erau de veseli și de mulțămiți. În ajunul nunței, după cum e obiceiul pe la noi, se adunară cu toții flăcăi, fete și jucară până la cântatul d'antăi al cocoșului, — ia colea pe mal — și bătrânul îmi arată casa de sub anin ce se vedea în apropierea noastră. — Era frumos și lună ca ziua. Dupe ce chefăluiră cu toții își luară séra bună de la mirésă, de la socru și plecă fie-care la cuibul lui. — Trecură cu toții puntea asta, apoi luând'o în sus pe marginea apei se împrășciară unul câte unul și totul se potoli. — Ce-î veni însă lui Miron, de ceasul rău! După ce se duse acasă, în loc să se culce numai de cât ca tot creștinul; fiind cald și senin afară, mai eși să se preumble să se răcorească. — De bucurie mare nu 'l lua somnul cu nici un chip. Razele lunei se oglindeau în apă ș'așea Miron vedënd'o și mai limpede și mai curată, îi veni gust să se scalde. — S'aruncă într'ênsa și dus a fost!..

A doua zi, pe când biata Măriuța ș'așcepta mirele, pe Miron 'l scoteau inecat

de la stăvilarul morei. Aflase tot satul afară de mireasă care, sculându-se de dimineață, rosti numai de cât de ale casei, și începu a se îmbrăca. — Am fost la dânsa și crede-mă că Măriuța 'mă păru cea mai frumoasă mireasă din câte s'au văzut în satul nostru și chiar în alte sate vecine. — Tatăl ei mă întrebă dacă 'mă plăcea cum s'a gătit fina mea, căci era vorba se 'i cunun eu. Simțind că mă 'neca plânsul am fugit afară. Ieșise de la biserică; totă lumea se strânsese în jurul căsuței lui moș Dinu rotarul. Femei bărbați copii venise toți; numai ginerile nu se vedea nicăeri. Măriuța, la fie ce sgomot, se uita 'n toate părțile și se gătea mereu. — Femeile cătau la dânsa cu milă; eșiau pe prispă și toate cu lacrimile pe obraji, șopteau încet, unele către altele: „Sărmana de ea și de ea, biata Măriuța.“

Se ridicase sórele la prânz și Miron tot nu mai se vedea. — Pe fața Măriuței de și începuse a se coborî umbrele dese ale grijei, însă ea își da toate silințele ca se le împăraștie. Suratele ei stau toate mute împre-

juru-î; nu deschideau gura să facă Mariei urări căci, ele şciau bine că, peste puţin, dânsa va avea nevoie de mângâerile lor. De şi ea le vedea pe toate posomorâte însă, crezând că aceasta venea din dorinţa d'a se vedea ca dânsa, ea zimbăia şi dându-le flori dicea la toate câte un cuvânt frumos, câte o urare dulce şi bună după cum era şi inima Măriuţei. Moş Dinu văzând întârzierea lui Miron eşi din casă şi voi să plece după dânsul se'l caute; abia făcu câţi-va paşi şi, doi-spre-zece băeţi colăceri, cari trebuiau a spune orăţiile la nuntă, după cum este obiceiul ţărănesc, se făcură rôtă împrejurul lui şi oprindu-l îi dîse :

Nu te mai duce moş Dinule, să căutăm un alt ginere pentru d-ta căci... Bătrânul supărat se smuci d'o dată şi scăpându-le la toţi o luă la fugă. Cât îl ertau puterile alergând, ajunse într'o clipă la móră.

Unul, câte unul, toţi sătenii, cari erau acasă la el, se luară după dânsul şi femeile după bărbaţii lor; aşa în cât, Măriuţa, rămasă numai cu câte-va fete pe faţa cărora, ea vedea întipărită întristarea.

„Ce aveți, le ȕise dēnsa, de stați așa de plouate la nunta mea?“

De odată țipetile de Miróne, Miróne a-junse până la urechile ei și, cunoscând glasul tatălui seu, ea ieși repede din casă; vă-ȕândul că și smulgea pērul din cap, o co-prinse un fior de gróză și, în góna mare, alergă spre dānsul. Femeilor, cari mai ră-māseseră p'acolo, le fu cu neputință s'o o-prească căci, ea repezindu-se, trecu iute ca fulgerul printre dēnsele și într'o clipă, și fuse lângă moș Dinu. — Când își văzu lo-godnicul în ast-fel de stare s'aruncă asupra lui țipând și smulgându-și beteala, florile și tóte podóbele de mireasă, încremeni cu mâ-nele încleștate de gātul lui Miron; toți căți erau față plângeau de jalea ei. Abia putu-răm s'o deslipim de-acolo; când o ridica-răm, ea se uita la toți, dar galbenă ca turta de ceară; cu ochii rătăciți și turburi și dār-dāind ca și cum era lovită de trāsnet. In-cercarăm s'o mângiiem. — Părea că ascultă dar nu răspundea nimica, era rece ca ghița, mută și impietrită ca steiul de peatră.

Din nepăsarea asta d'o dată se porni pe rîs și rîsul ei straniu, grosnic și întrerupt îi zguduia tot trupul. Oh ! ce rîs când gîndesc la el mi se 'nfióră carnea parcă'l auđ încă și astă-dî.

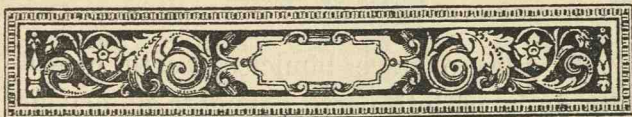
Ni se sfășia inima de mila ei când o vedeam cu ochii rătăciți și căutând pe Miron în tóte părțile. De moș Dinu incailea nici nu țin vorbesc, el rămăsese rezemat de un stălp al morei, clătina mereu din cap și plîngea ca un copil ; din când în când isbucnea din peptul lui, când numele Mariei, când numele bietului Miron.

Cu toți ne hotărărăm a'i deslipi d'acolo, dar ducându'i acasă în zadar îi dederăm Măriuței ajutóarele trebuincióse căci ea rămase năucă. Nu pomenește nici o dată numele lui Miron, însă ea se gătește mereu, jócă, pocnește din degete și 'l tot caută sermana peste tot locul. . . .

Se inserase. Părvan sfârșise de mult povestirea, ear eu rămăsesem pe gînduri. Mă uitam când spre casa rotarului, când spre

grădină. Mă măhnise așa de mult această tristă întâmplare că nu putui răspunde nici un cuvânt; lacrămile imi inundară fața, ear printre dênsele, ca printr'un zăbranic, zării pe bătrân, văđuți grădina, auđii glasul cel trist...

Acum sciam ceea ce căuta Maria, mireasa de la Poduri !



SLOIUL DE GHEAȚĂ

P. S. In curând, Vintilă drngă, nădăjduesc să fiu sócră; — nu'ti povestesc amănunte numai ca să te pot revedea fără întârziere. — Am mare nevoie de sprijinul teu.

Sora tea

ZOE.

Dupe câte-va observări ca: ochii cari nu se văd se uit; — timpul potolește și schimbă toate și altele, Zoe Stinghiescu, sfârșesce, prin post-scriptul de mai sus, scrisórea adresată fratelui seu, Vintilă Oroleanu, care locuia la țară și în care ei era tótă nădejdea.

El avea o stare bunicică, parte moștenită de la părinți, parte câștigată de dânsul.

De o îndemînare ne mai pomenită, Vintilă, scia să scôtă paraua din peatră seacă.

Êși frîngeau mânele de ciudă arendașii și proprietarii de prin prejur vedîndul așea de priceput într'ale moșiei.

Avea produsele cele mai bune. Țăraniî la móra lui alergau din tóte părțile de măcinau; la cărciuma lui se strîngea lume dupe lume. Ce făcea, ce dregea êi ieșea bine; ear pe ce punea mâna înflorea, creșcea.

Jur împrejurul casei flori, paseri, vite grase; cu alte cuvinte bilșug de ori ce ai fi căutat. — Curtea curată, casa bine îmbrăcată, cămara rînduită și polițele încărcate cu lăpturi, brînzeturi, cu uscături, cu răci-turi, gata a ospăta pe ori cine trecea pe la Zoileni.

Ordina și curățenia domnea pretutindeni; nimeni n'ar fi đis că aici locuesce un băe-țandru tânar ca Vintilă. Afară de aceasta, de și sta la țară, dar, citirea era singura lui mulțămire. Ori cât de obosit se 'ntorcea seara de la muncă, el, nu se culca pînă nu

'și arunca ochii peste toate gazetele ce priimia, numai ca se fie în cunoștință despre ceea ce se petrecea la oraș.

Resfoind în biblioteca lui dai peste cărți bune și instructive; Vintilă cunoscuse, pe de rost, toate scrierile alese; el însuși, din când în când, de sub pana-i lăsa se iasă lucruri bine întocmite și bine simțite.

De când venise la Zoileni, Vintilă, crescuse mult; din copilandru ce era se făcuse un flăcău chipeș și frumos de ți era dragă lumea când te uitai la dânsul, fetele arendașilor de prin prejur aveau toate ochii dupe el; toate l'ar fi luat de bărbat: bun, avut și tânăr; trei lucruri cari îi dau dreptul la înșurătoare. Avea însă un cusur, era prea rece. Când se vedea pe la vr'o petrecere, toate fetele eși dedeau cote; el poroclisera „*Sloiul de gheață*“, dreptul lui D-zeu că își merita numele; pînă în vârstă în care se găsea și, două-zeci, două-zeci și unu de ani nu e jucărie, era stingaciu, silnic, nepăsător la toate mreșile ce știu hoțóicele de fete, de mititele, să 'ntindă băeților. Pare-că îi ședea și rău strein de ori-ce slăbiciune omenească.

Nu e vorbă, pôte că bietul om, avînd ținta puternică d'a ajunge la un venit sigur, spre a susține pe sora sea care era văduvă și pe strengărița de Marióra, dupe cum ȕicea el nepótei sale, nu avea vreme de pierdut, nu putea sta de dragoste...

*

S'a ȕis și, pînă la óre care punct, pôte să fi adeverat că atunci când 'i sunt omului gîndurile împărțite nu 'i mai arde de fleacuri, de pîrdalnica de dragoste; însă, în firea omenească, lucru ciudat: de nu alergi tu dupe dragoste, aleargă ea dupe tine; într'alt fel lumea nu ar avea ce povesti și, Dómnne feresce, pôte nici că s'ar mai înmulți, dacă fie-care întîlnindu-se cu dragostea, ar trece rece și nepăsător pe lângă dînsa.

„Ori ce rău spre bine“, ȕice românul, Vintilă, de și cam înapoiat într'ale dragostei, în schimb însă, în hărnicie dobîndise mult, ear în 'nțelepciune și stăruință era ne'ntrecut. — De și tînăr, judeca matur și vorbea măsurat ca cel mai înțelept bătrîn. Ori ce făcea era cugetat, întocmit mai din'nainte

în mintea lui și de aceia toate ei ieșeau la socoteală.

Trecu un an, doi, trei și pe Vintilă nu 'l muncea nimic alt de cât cum se facă spre a avea totă tihna, totă indestularea.

Peste puțin însă dorința lui fiind pe deplin împlinită, veni vremea să'și mute, să'și 'ntorcă gândurile, pôte fără-de-voe, într'altă parte: La dragoste.

Se scie că slăbiciunile omenesci înăbușite mult timp isbucnesc mai puternic; natura, 'mpedecată 'n mersul ei, duce la nebunie.

Pînă la o vreme Vintilă dusesese o viață cât se pôte de regulată, absorbită de cugtare și de muncă; acum însă, de fôrte multe orî 'l vedeaî ratacînd, pînă la miezul nopței, pe marginele riușorului, ce curgea în apropiere de locuința-î, sau ședînd la rădăcina trunchiului salciei de lângă pâriu și cîntînd, din fluer, nește cîntece așea de triste de pare că te lua jalea. Sfirșînd cîntarea, ceasuri întregi, sta cu ochii duși pe unda argintie a apei, care șerpuia fără de grije; vîntul adia și la lumina luneî crăcile sal-

ciei cletinate ușor de suflarea lui făceau pe luciul apei, fel de fel de 'nchipuiră, de umbre, la cari, Vintilă se uita în nemișcare pînă l'apuca ziua albă.

Venise primă-véra și firea, această mireasă ce iubim noi atât de mult, se 'mpodobise de flori și surîdea cu veselie tutulor. In luna lui Mai cântau, de te fermecau privighiătorile, ear finul, cosit de curînd, te îmbăta cu mirosul lui.

Cine nu ȝice că pămîntul e un raiu primă-véra? Cine, fie oră cât de somnoros, nu a pierdut ceasuri întregi ascultând dulcele glas al păsărilor? Cine nu 'și duce ore gîndul printre stelele ce lucesc atit de frumos? Cine nu aleargă să se răcorească vara pe iarba sub copaciul verde? Cine nu visează, în acest timp, când totul e 'nflorit, totul 'i plin de viață?

Frumusețile firei uimesc pe toți aceia cari au inimă și simțire, tot ea însă are drepturi asupra fie căruă lucru, asupra fie căreă ființe și, oră cât am iubi noi de mult nopțile de vară, vine timpul când, cu părere de rău, trebuie să te duci să 'ți cauți căpă-

tiul cu vise să te odihnești ca a doua zi ear să te 'nhami la lucru, ear să tragi targa pe uscat!...

Cu Vintilă însă, nu mergea tot ast-fel. In asemenea nopți, el parcă era farmecat; când nu rătăcea pe câmpuri, 'l găsea, de sigur, în pălimarul care da în spre grădina cea mare. Acolo, el, asculta la privighiători; —gândurile sburîndu-î peste lume. Îi părea atunci că vede lucrurile cele mai minunate pe care și le-a închipuit judecata omenească, că aude glasuri, cuvinte, la care ar fi voit să răspundă ; că simte trecînd pe lângă dînsese dróe de ființe ne mai vădute de el pînă atunci; că-'l chiamă, că-i fac felurite semne pe care, el părea a le 'nțelege, dar pe dată 'i sburau din minte.

Una câte una, piereau, amuțeau.

Pe la cumpîna nopței tăcerea părea atit de adîncă, încât, de ar fi vorbit un om de la răsărit, gîndesc că-'l ar fi auđit unul de la apus. Inceta chiar șopotul apelor care dormiau duse în albia lor; la ceasul ăsta parcă s'auzea iarba crescînd cum și glasul blînd al stelelor. In aceste momente, Vin-

tilă, se simțea prea singur, prea turburat...

Ridicându-se de pe scaun 'și 'ntindea mânele, căta prin văsduh și se pomenea strângând la pieptul său, stâlpii aburiți și reci ai pălimarului.

Zorile, cari se iviau atunci pe vârful măgurilor, arătau lui Vintilă calea către odaia sea. Impletecindu-se de ne odihnă, el, pe dată ce intra în casă căta colțul cel mai întunecos al odăei s'arunca într'un jeț și plângea ca un copil....

*

Când și când 'l vedeaî alergând în fuga mare ca și cum ar fi voit s'ajungă pe cineva. Alte ori, întorcându-se spre casă, către seară, abia pișea, ca și un bătrân; se uita mereu înapoi, ținând, mai tot-dé-una, un mânuchi de flori în mână pe care 'l rupea 'n nescire, fôie cu fôie.

Mergea, pe nesimțite, cale de câte două trei ceasuri și dacă ar fi fost întrebat unde se duce, nu ar fi avut ce respunde, căci drumul lui era făr de nici o țintă. 'L făcea

numai, fiind-că nu scia cum se 'și omóre timpul!

La capul satului lângă pădure, la eleșteul cel mare își făcea el, mai tot-dé-una, vacul; cum sosea, rupt de oboseală, sta pe punte lângă stăvilar cu capul plecat și, așcepta pare-că, la fie-care minut, să se despice unde să vadă ieșind din fundul apei dupe, cum îi povestise bunică-sa, când era mititel, vr'o zîină care, să sară de gêtul lui, se 'l iubească, precum se 'ntâmplase cu Făt-Frumos din poveste și cu zîina din palatul de cristal, ce era în fundul apei.

În scăpătatul sórelui, nufărul 'și mișca ușor florile, peștii se svîrcoleau prin apă, ear undele, isbindu-se de marginele eleșteului, aruncau spumă albă peste picióarele lui Vintilă și udându'l 'l deștepta din gânduri se ridica de jos și o lua ear peste câmpuri...

*

În sat nu era vorba de cât de dînsul. Numele lui era purtat prin gura tuturilor: Unul dicea că e amorezat, altul că e nebun, că are lipitură, smeu, c'a dat în altele.

Se făcuse ciudat, rău, aspru pînă și cu cea mai mică ființă și cu cel mai mic lucru.

Cu țăraniî de pe moșia lui, alte dăți, era blând, îngăduitor; toți din tóte părțile, alergau la el, ca la isvorul tămăduirei: care se'i ceară povețe, care se'l împrumute cu bani, care se'l facă naș și câte și mai câte dalde-astea.

Făcuse tutulor ce putuse și numai cu vorbă bună; acum însă nu mai te lipiaî de dînsul cu nici un chip.

— Dar ce o fi dat peste boerul nostru, măi nea Sipică de umblă nóptea, așa d'a rasma, ca pricoliciî?

— Nu sciu vericule, că m'am speriat, răspundea Sipică, care era argat în curtea lui, nu știu că m'am luat și eu de gânduri: nu dórme, nici cât ai cóce un ou, nu stă să mănince ca ómeniî și, din firea lui cea blândă, s'a făcut rău, Dómne ferește!...

— Sciu eu ce-are boerul, măi fraților, răspundea, Dinu Golășel, poroclit și Năș-drăvanul și, toți țăraniî se făceau róta împrejurul lui: ba că o fi tunsă, ba că o fi rasă, spunea el, ear cei alți își dau cu so-

coteala câte-ceva însă nici unul nu se domirea ca ce póte să aibă stăpânul lor.

Pe când erau adunați și vorbeau astfel, Vintilă trecu în fuga mare pe lângă dênșii.

— „Na, na, iacă-'l, iacă-'l: Vorbesci de lup și lupul la ușe.-- A pornit'o ear la sănătoșa, strigă Sipică și, toți se 'ntórseră ca se'l vadă; el însă dete pe lungă ei fără se le ia seama; fugea de parcă venise răsmi-rița.

Cu calul inspumat de gónă, ajungea pînă la capul satului, descăleca, se uita în spre sóre rêsare, spre apus, în sfârșit, în toate colțurile ș'apoi, încăleca earăși, se 'ntorcea ducându-și calul binișor, la pas... Tot îi vorbia, tot îl mângîia și tot îi spunea, ce?—Nimeni nu scia.

Schimbase viață cu desăvârșire; nu mai avea tragere de inimă pentru nimic. Când și când mai deschidea câte o carte; avea câte-va cu foile 'ndoite la părțile care-î plăcea lui mai mult; pe acelea numai, le mai resfoia el acum. Dupe ce 'și închidea cartea dicea în sine:

Amanții cei mai nenorociți au iubit, au fost iubiți, în viața lor, dar eu, pentru ce ore mai trăesc?

Iși închipuia toate femeile și fetele ce cunoscea; ar fi voit să iubească. Gândul lui rătăcea neconținut fără de țel: Toate îi păreau slute, toate reci, toate próste și stin-gace.

Câte o dată se uita țintă la câte un lucru; sta în uimire, apoi rîdea cu hohot. Alte ori lua condeiul scria câte un vers două, apoi l'arunca, lua hârtia o mototolea, o svârlea jos și începea să plângă. Dorea, îi lipsea ceva!...

Intr'una din zile răscolindu-'și prin odaie dete peste scrisórea de la sora-sa în care 'l chiáma la nuntă; o citi o mai reciti și ajungênd la post-scriptum, nu înțelegea a-própe despre ce era vorba.

Viața de ne odihnă și de neastimpăr, ce ducea d'atita timp, parcă îi întunecase óre-cum simțirea.

Pe când sta nedomirit cu scrisórea în mână, intră Sipică argatul lui și îi dîse:

— „Poftim boerule scrisóre de la oraș

și, răsucindu-se să iasă, îngână încet : citește, veđi că póte ți-o fi d'a bună ; mi s'a mán-
cat de carne de când stai tot îmbufnat. 'Ți
s'o fi înecat corăbiele."

Vintilă după ce citi scrisórea ce primise
din nou de la soră-sa ; o îndoi și începu a
se pregăti pentru plecare ; într'ênsa, Zoe 'l
însciința când s'a hotărît nunta Mariórei.

*

Se ridicase sórele ca de trei sulițe și
satul Zoileni părea pustiu. Sătenii părăsiseră
locuințele lor încă din răvărsatul zorilor.
Acum, toți se aflaū la munca câmpului.
Din când în când această liniște, ce dom-
nesce vara prin sate în timpul ȡilei, e 'n-
treruptă numai de trecerea unei trăsuri care,
învăluită în nori de praf, se pierde repede
pe cale, ear babele, cu furca în briu, strin-
gându-și nepoții din mijlocul drumului, bles-
teamă pe călători că le-a făcut să le sară
inima.

— Tiu ! ucigă'l tóca, strigă Voica, era
să ne calce copii... și voi năsdrașanilor că
nu mai aveți astîmpăr ! Ca jucați-vă colea

la umbra dudului că rămineți schilozi, de vedem ce n'am vădut și baba scuișând în degete din nou îi sfîrșie fusul în mână.

— Pare-mi-se orî ăsta care trecu fu boerul nostru cumătră Voică, întrebă Dumitrana din curtea bisericeî.

— Nu băgai seamă, cumetrișă dragă, că fuseiu cu ochii dupe alde spurcatul de nepotă-meu, care, orî când trece câte o cărușă, 'mî bagă câte un fier ars la inimă.

— El fu, 'l cunoscui dupe caleasca lui cea nouă; ce mândrețe de cai are, maică Dómne, vădut'aî cumetrișă dragă?

— Are da, dar de geaba sunt tóte dacă omul inimă pentru ele n'are, ce mi-a spus mie Mitru Sipică, argatul lui, nu e bine ferească D-zeu.

— Dar ce e cumătră, ce-e, i-a spune-mî și mie?

— Ce să-ți mai spun? — Ia și el ca și toți flăcăii, 'mî pare că i s'a făcut de dragoste și orî e fermecat orî a călcat în urmărea.

Cât tainuiră ast-fel cele două bătrâne; trăsura, în care plecă Vintilă, se depărtase;

mult, ca un punct negru abia se mai zăria pe șoseaua cotită care ducea spre oraș.

Peste câte-va ceasuri de drum el se și afla sosit în curtea sorei sale; o bătrână, care ținea de casa lor, 'l întâmpină și îi spuse că Zoe era dusă de a casă, ear Marióra, nepóta lui, se află în grădinița ei spre care, femeia se 'ndreptă ca se 'l călăuzească.

*

Scăpăta sórele. — Udată de curând și bine îngrijită, grădinița Mariórei, părea un raiu; florile pare-că 'ți surideau.

Avea într'ênsa fel de fel, dar trandafirii puși în jurul ei te 'mbătau de miros. — Te slăvia vanilia care se ridica cât mai sus ca să'și agațe fragedele-î ramuri de crăcile trandafirilor. Garófa, roșindu-se că a rămas mai pre jos, vestea prin dulcele-î miros că și dênsa nu e departe mult de tovărașile sale. Rozeta cu micșunica, stînd d'o parte la umbră, schimbau tainice șópte între ele. Iasomia se uita blând la dênsele și din când

în când mlădiându-se se plecă furiș ca să le asculte tăinuirea...

Salcămii, ca tineri paznici ai grădinei, se nevoiau să'și împreune crăcile, să facă umbrar florilor și, neisbutind, presărau albe lăcrămiore peste totă grădina. — Zorelele se răsuceau pe sfori ca s'ajungă în vârful bolței din fund, pe când, merișorul care brazda straturile și care era de un verde posomorit în timpul verei, parcă dicea sórelui: „Tu ai topit zăpada, ai gonit iarna, sub care totă firea zăcea adormită, ear eu, edera, mirtul și bradul, fratele nostru mai mare de la munte, eram singuri domnitori peste fire.“

Se uită cu drag, merișorul, numai la albele mixandre ce semănau a bulgări de zăpadă dupe care ei este dus gândul lui.

În colțul brazdelor, panseaua, cu nește ochi mari se uită la mii de floricele, cu mii de fețe, cari, se plec, se scutur, se mișc tresar... simțiri triste, vesele, de plăcere, de durere, ce parcă ar avea ele, pare că 'și împărtășau una altea prin semne înțelese numai de dênsele, de altul nimeni!

Vintilă, uimit de frumusețea florilor,

înaintă pînă în mijlocul grădinei și stătu pe laviță. — Intr'un moment eî păru că florile începuse să'i vorbească, într'o limbă stranie, cuvinte care 'l ameteau 'l făcea să viseze.

Marióra lipsind în streinătate la 'nvățătură, Vintilă nu o vëzuse de câți va ani; în acest timp și unul și altul luaseră schimbare; dacă eî nu ar fi fost pregătiți, mai din nainte, mai că nu s'ar fi recunoscut.

De mititică, ea, avea trăsături frumoase; mărindu-se, căpătase o 'nfățișare falnică. — Ți plăcea s'o vezi.

Plăviță, cu ochii negri și cu părul cutat, semăna a fi zugrăvită; — pare că era o cadră de frumoasă. — Imbrăcată cu o rochiță albă punctată cu fețe multe; cu o cordeluță roșie pe cap și cu brațe albe ca zăpada, tinere și plăpânde ca fagurul de miere și plecându-se într'una ca se plivească brasdele, semăna cu un gingaș fluturul care, în răvărsatul zorilor, venise se sërute florile.

De câte-va minute, Vintilă, încremenit se uita la dënsa și, fără să șcie cum și ce-fel, se simți farmecat d'această copilă pe care o avea înaintea ochilor.

Inchipuirea ce visase el eî sta în față. Când se ridică de jos Marióra 'l vëdu și alergă spre dënsul. — În acest moment sosi și Zoe.

Vintilă, sërută pe sora sea, rămase mult de mîină cu Marióra dar eși pierdu tot corajul. — Nu șcia ce să vorbească cu ea.

— Bine-ai venit, eî dîse dënsa, — de mult te așteptam, — greu te despărțești de Zoileni.

— Nu dar... aveam de lucru... Nu am putut... și se uita țintă la nepóta sea; o măsura din creștet pînă în tălpi, ear din minutul în care o vëdu se măi limpezise, eî măi venise față.

Gândurile bune, nădejtile înviorează, în tot-de-una pe om; chinurile, necazurile el posomorăsc.

Zoe, ca dupe obiceiul eî, incepu să facă lui Vintilă o mulțime de muștrări: că a lăsat'o tocmai când eî era apa la gură, adăogând că cine șcie ce lanțuri puternice 'l ținuse la țară pe când ar fi putut se vie măi din vreme se care, cum se dîce apă cu ciurul la nunta fie-sei; în urmă, fiind chiă-

mați la masă, puse capăt la tot ce mai avea de ținut și, stătură să mănânce.

De cât-va timp, cele două femei, așteptau dilnic pe Vintilă și pe ginerile Mariórei care se dusesse în orașul lui pentru hârtii trebuincioase la cununie; vesele, că unul din ei sosise, trepădau în toate părțile și povesteau mereu lui Vintilă câte au făcut și câte au se mai face pentru nuntă, dar ele vedeau că el, în loc să le dea vr'un ajutor, nu se mișca dintre dênsele, nu era în stare să le aducă nici o slujbă.

Din ceasul în care văduse pe Marióra, Vintilă nu mai era om; simțea că ceva 'l ținea legat locului; nu se mai putea deslipi de lângă dênsa. — Mii de gânduri îi treceau prin minte, ear, sufletul seu încerca simțiminte noi, simțiminte pe care nu le mai încercase pînă atunci! O amor! căci nu scapă nici un muritor de săgețile tele, ear, de uiți vre unul, cu pieptul deschis te cată, aleargă pe urmele tale și tu, copile răsfațat, îl rănești atunci mai tare, mai adînc!

*

De când venise Vintilă, de la țară, treceau zilele pe nesimțite.

Lângă Marióra el părea a fi altul și, din posac ce-era, se făcuse un palavragiu, un glumeț de nu te mai îndurați de dânsul.

De și se afla în oraș însă eși făcea ziua în casă jucându-se, ca un copil, cu panglicile, cu paserile și cu cățelușul Mariórei; — se mira soră-sa de dânsul cum de nu era ca alți băeți de seama lui. O dată chiar eși și vorbi ceva despre aceasta însă, el eși respunse că este destul de mulțămît că pôte sta lângă dênsele. Acéstă încredințare venea potrivită, mai ales că nimeni nu 'și putea închipui cum stau lucrurile și ce se petrecea în sufletul băiatului în acele minute. Tremurînd sêruta pe copilă; abia putea se mai s'ascundă, să mai înăbușească atîta patimă.

Vintilă, făcea bucuros orî ce 'i spunea Marióra și simțea deosebită mulțămire când putea s'o îndatoreze; ea, la rîndul eși, nu mai contenea lăudând bunătatea unchiului seu care, îi înoda și căpătiele panglicilor

ei făcea funte la vrafurile de rufe ce stau gata a trece în dulapurile ginericăi.

Erau nedăspărțiți; cum se 'mbrăcau coborau în grădiniță; acolo îngrijeau de flori pînă la vremea prînzului.

La orî ce se 'nțelegeau de minune, parcă s'ar fi cunoscut de cînd lumea!

Dimineața, Vintilă, sosea mai înteu în grădiniță; nerăbdător se uita mereu spre fereastra ei; i se părea un an pînă să vadă ridicându-se perdelele, deschidându-se ferestrele, semn iubit al lui și care ei prevestea că Marióra era îmbrăcată și că, în curînd, va veni spre dînsul.

De întărzia, puțin, el o striga să vie, cât mai de grabă, căci o așteaptă lucru grădinei.

Impărțiseră straturile de flori între dînșii. Se sileau la muncă și mereu întreba, pe tótă lumea, ale cui sunt mai frumoșe și mai îngrijite. — Zoe, cu-o deosebită mulțămire, se uita la dînșii de pre fereastră. — I se părea că dînsa nu mai fusese nici odată tînără, așa de mult ei tăiasse inima neca-

zurile. Vintilă lucra ce lucra și rămînea cu ochii stâlpiți la Marióra. — De multe ori ar fi voit să'i spună dragostea ce simțea pentru dînsa, însă nu îndrăznea. — Marióra, pe dată ce'l vedea intrerupându-se din lucru și sprijinindu-se în grebla lui, ei Țicea rîdînd: „Te am întrecut, Vintilă te-am întrecut, uite eu ce bine am plivit, pe cine are se laude Gheorghe mai mult cînd va sosi?“

Cu aceste cuvinte ei tăia șirul vorbirei ce 'și o plănuia în cap și cu care voia să 'nceapă a 'și mărturisi focul către iubita sea.

Cînd vedea atîta nevinovăție la Marióra ș'atîta dor pentru logodnicul ei 'și înăbușea, în piept, ori ce simțire și s'apuca, de printre flori, a smulge burienele...

La 'nceput nu i se părea ciudat cînd audea vorbind despre dînsul însă, cu cât patima sea creștea, cu atît el ura mai tare pe Gheorghe.

Intr'o Ți, Marióra, arătîndu-se îngrijată de întârzierea logodnicului ei, Vintilă, se posomorî și se 'nchise în odaie. — Țiua întreagă nu scóse nici un cuvînt. — La masă respunse tuturilor în răspăr. — Seara Marióra

cercă a glumi cu dânsul, însă lui din ochi sta să'î pice lacrimi și, mai de vreme ca tot-de-una, se duse în odaia sea; acolo se încercă a'î scrie dar, afară de câte-va măs-gălituri, nu fu în stare a așterne pe hârtie nimic din tot ce ei încerca inima în acele minute. Când Marióra trecu spre odaia ei, ei bătu în ușe urindu-î: „Nópte bună.“ Ser-manul, cine putu închide ochii în acea nópte în care i se părea că aude mereu dulcele glas al iubitei sale!

Când o vădu, a doua di, în gradiniță, veselă și glumeață, ca tot-de-una, 'și reaminti cât fusese de posac, de uricios cu ea și luând'o de mâni ei dișe:

— Mă ierți Mariórá?

— D-zeu să te ierte, căci, către mine, tu nu esci vinovat nimic. — Așea ți-e firea și eu te iubesc așea cum esci, bădie Vintilă.“

Marióra, 'n curățenia sufletului, iubia pe Vintilă dar ca pe unica rudă a mamei sale, ca pe unicul sprijin ce avea dânsa și, de mititică, era obicînuită a'î păstra recunos-cință pentru cele ce făcuse ca s'o ajute a

câsciga o creștere îngrijită și potrivită cu rangul mamei sale.

Cuvintele Mariórei răsuna adânc în inima sea. — Tótă ziua el eși dicea singur: Te iubesc, bădie Vintilă, te iubesc așa cum esci și, se lumina la față, sălta de bucurie.

*

Peste câte-va zile, fiind ziua de naștere a Mariórei, hotărîră cu toții s'o serbătorească ca pe cea din urmă a fetiei sale. — Făcură, pentru aceasta, o mulțime de pregătiri. — Zoe și mai cu seamă Vintilă alerga în dreapta și 'n stînga ast-fel în cât se pótă mulțami pe deplin pe Marióra. — Seara veniră tóte fetele cu care copilărise dînsa, aducându-i fie-care câte un dar, orî câte un mânuchi de flori și făcendu-i tot felul de urări. — Vintilă, de braț cu Marióra, umbla din odae în odae, vorbind, rîdend și potrivindu-i mereu bucele de păr, ce-'i cădeau pe spate, seu înodîndu-i fundele la rochie.

Mulțamea tuturilor ca și cum, dînsul, ar fi fost viitorul soț al copilei.

Totă ziua fusese cât se poate de mulțumit, cât se poate de vesel pe când dânsa, din potrivă, era într'un neastîmpăr vădînd că, dintre toți, lipsea numai iubitul ei logodnic, lipsea numai Gheorghe.

Când începu, spre seară, să vie toți invitații Marióra se 'ntristă și mai mult; fără să mai întrebe, Vintilă, ghici îndată cauza acestei mîhniri.

Pe când sta lângă masă, cu mina la cap, dusă pe gânduri, Vintilă s'apropiă binișor și smucindu-î brațul ei dîse: „El și ear el, lipsesce el, toți cei lalți nu prețuim nimic în fața tea!“

Pentru întiași dată, Vintilă, eși arită totă puterea geloziei sale. Marióra, 'nspăimântată se ridică de pe scaun și voi să 'i respundă, când, de brațul cel-alt, se simți sprijinită de George care, ca printr'un farmec, intrase în odaie. — Ea uită pentru-un moment pe Vintilă și înroșindu-se se 'ntorse în spre logodnicul său care, ca se 'mpiedice tot felul de muștrări, anină de gâtul Mariórei nisce șire de mărgăritar și s'erutând'o ei dîse:

*„Să fii curată ca mărgăritarul, ear, în
tóte 'ncercările vieții tale, tare ca densusul.“*

Marióra mulțami lui Gheorghe pentru frumusul și neprețuitul dar, apoi se 'ntórse ca se 'nfățișeze pe Vintilă viitorului ei soț. — Ca o nălucă, el, pierise dintre ei pe dată ce 'nțeleșese că noul venit era Gheorghe, era logodnicul Mariórei.

*

A doua ȝi fiind că totul era pregătit cununia se făcu; în biserică, cele două femei, îngrijate, căutau mereu cu ochii pe Vintilă care, încă din ajun, nu sciau ce se făcuse. Triste și cu mâhnirea în inimă, nu erau tihnite; le venea prea greu ca tocmai el se lipsească. — Zoe, mai ales, era ne'mpăcată. La fie ce minută ea 'ntorcea capul, se uita în tóte părțile. — Intâlnea cu totul alte ființe, alte chipuri de cât pe acela care 'l căutau dênsele. — Cu cât slujba înainta, cu atît ele erau mai ne linișcite.

Lumea din biserică începuse a lua seama, începuse, cum e gura lunei, să vorbească câte și mai câte pe socoteala bieteï fete. —

Scie nu scie, lumea vorbesce, căci dacă n'ar vorbi, cei cari n'au nimic de făcut mai ales, de sigur că ar muri de ciudă și de urît.

Cu obicinuitele credințe, cu obicinuitele vorbe și urări, cununia se făcu și toți porniră spre casă. Nu se putea însă linisci, nici unul, vedând că Vintilă nu s'arăta de pe nicăeri.

Trimiseră de'l căutară pe la toți prietenii lui din copilărie, însă toți respunseră că era vreme de când nu 'l mai veduseră.

*

În oraș, în acea noapte, răsunau grădinele de cântecele lăutarilor, căci era cea mai frumoasă seară de vară.

Razele lunii pătrundeau pînă 'n desișul cel mai umbros al copacilor sub care s'adăposteau amanții. — Nu se simțea nici cea mai mică adiere de vînt, din potrivă, aerul era cald și foarte plăcut. Într'un cuvînt, peste tot, domnea o pace atît de adîncă, în cît, sufletele chinuite o pismuiau.

Lumea, în neastîmpăr, furnica în tóte

părțile; cari 'n trăsură, care pe jos, toți alergau dupe petreceri.

În tăcerea nopții, unul singur umbla fără să scie unde 'l va duce pașii sei.

Vintilă, fără căpății, intră prin toate grădinele se 'ntâlne cu camarazi d'ăi lui de scôlă, cari, de mult toți se sacrificase pe altarul patimilor și al plăcerilor, ear, nu ca Vintilă, nu ca sloiul de gheață, care 'și simțea capul greu, mînca, bea în nescire și în contra obiceiului seu; într'un târziu, pe ne simțite, se strecură dintre dênșii, se făcu nevădut.

Unul îl însoți pînă aprópe de răvărsatul zorilor dar, în urmă, 'l lasă și acesta căci, în acea nópte, Vintilă, era prea făr de măsură prea straniu atît în petrecere cât și'n toate glumele lui.

Pe dată ce rămase singur, gândurile 'l impresurară și, cu capul greu de ne odihnă și de bătură cu care el nu era învățat, merse ce merse, apoi se aruncă sub un bătrân stejar la marginea aleei orașului; acolo, în singurătate, începu a 'și face fel de fel de planuri cari de cari mai primejdiose:

„Să omor pe Gheorghe?... dar óre soția lui mă va iubi pe mine care am ridicat ȃilele bărbatului său? Da, bărbatul său, căci de sigur că acum, ei or fi împreună și brațe 'n brațe ș'or fi jurînd credință, iubire... Ah!... Se me omor pe mine? — Pe dînsa? — Oh, fugiți gânduri nebune și grósnice, simt că mi se turbură mintea... Inebunesc!

Dar, dacă, în acest moment, aș alerga și, sdrobind ușile, aș intra și, cu o lovitură, i aș ucide pe amîndoi, — pe el, plin de foc și de iubire pentru dînsa; pe ea cu lămîița nevinovăției pe frunte și, frumósă cum e, s'o vęd căđînd mórta la picióarele mele înainte d'a se da 'n brațele lui?

Taci inimă. — Ei, nu mi au făcut nimic sermanii și-apoi ce aș folosi eu óre? Un minut aș mai putea viețui sevîrșind această nelegiuire? — 'Mă aș mulțami sufletul? Aș fi fericit?

Nu, de o mie de orî nu, strigă Vintilă, apoi isbucni într'un grósnic hohot.

Ca urmărit de cine-va se ridică de jos și începu se meargă cu pași repeđi către locuința Mariórei; pórtă grădiniței fiind în-

tredeșchisă, el alergă spre dânsa, dar, rupt de oboseală se trînti pe banca de pe care, pentru prima óră, zărise pe Marióra. Ne putênd sta locului se ridică, rupse o mulțime de flori, călcă se trînti peste straturî, vorbi singur și, în cele din urmă, strigă așea de tare, în cât, în răvarsatul zorilor, toți ai casei fură puși în picióre, toți deteră fuga se vadă cine este îndrășnetul care vine să turbure ast-fel pacea tinerilor căsătoriți.

Vintilă, cu pălăria plină de flori rupte din rădăcină, alerga, rîdea, sărea, spunea vorbe făr de șir, așea în cât, toți nu puteau înțelege nimic.

Zoe se uita la dînsul și plingea ; Marióra ne șciind ce se petrece auđindu-le gura și pe mamă-sea văitându-se și suspinênd alergă și deschise fereastra ; cum o vëdu, Vintilă, începu a striga : Uite-o, uite mireasa mea, uite-o și, isbucnind într'un ris gróznic, cădu pe bancă. Inebunise.



T U D O R E L

Fhiu, fhiu, fiuhiuhiu, stai neroado
stai ce tot behăesci, — ți-e témă
că te-o mânca lupii, în sat, écătă-
mă vin, aibî îngăduială să-mi iau pălăria.

Și, un fluer de caval s'auđi îndreptându-
se spre crîng.

Catrina, fata maméi Stana vėduva, își
arnncă iute iea peste cap, se 'ncinse de ju-
mėtate și, cu betele tırîși, alergă la crăpă-
tura gardului, propti genuchiî în pămėnt,
se uită lung până ce perdu din ochi pe Tu-

dorel și pe capra lui, care, săria înainte agățându-se pe mal și rumegând la muguri de alun și de tufe tinere.

— Uu, fă Catrino, ai mai tare fă că te așcéptă lel-ta Bălășea să vė duceți la sbor; mișcă-te, n'auđi, ce tot faci pe la garduri?

— Tii maică, îmi spăraseși urechile, ce fac? Ia culeg rosmarin și crăițe să'mi pun și eu în ăl sîn, cum face fata nașei Dumitrana.

— Auđi Bălășico; o pitcóce ca asta, care n'are încă pasprezece ani împliniți și gândește la dalde astea.

Hei, hei, mai așcéptă fetică, să mai trécă apă pe gârlă, apoi să te repezi la lucruri cari nu sunt acum de nasul tėu.

— Aolică, o fi maică, dise fata dându-și betele de ispravă peste mijloc și înfigându-și în cosițe florile ce culesese.

Plecă la tęg cu Bălășea, inse se vedea bine că mergea fără tragere de inimă;— una că n'avea parale și acolo erau: cordele, lănică de roche pestrițată cu prăzuliu și cu turcheaz, cum luase fata nașei, basmale cu chenaruri de flori și ea, biată copilă, nu avea

lăscae chióră; și alta că gândurile îi srebăteau, repede ca fulgerul, treceau printre tufe și se opriau tocmai în crâng, lângă Tudorel care, era așa de mândru, așa de frumos cu pletele lui zulufate, cu chimirul lui ăl nou, înflorat cu bumbi galbeui și înzalat cu cătărămî de alamă ce străluciau ca sórele. Pecat de el că e sărac de părinți și d'aia se ține tótă ziua după haimanaua de capră. — Afurisită leghiónă, — parcă este un scaiu; nu se mai deslipesce de lângă densul, — s'am o putere i-aș suci gatul...

— Cui Catrinico leică?

— La nimeni, vorbesc și eu așa lea Bălașo ca să-mi mai trecă de zăduf, — apoi scoțându-și basmaua din sin, își șterse nădușiala de pe frunte, clipi din ochi ca să înlăture lacrămile ce stau gata că-î alunece pe obraji.

— Sporesce mai repede la pasu Catrino și lasă vorba, că s'o fi încheiat sborul și noi suntem abia la jumătatea drumului.

— Hai că merg dar să-ți spun drept că n'am nici o bucurie; sciu că n'o să-mi cum-

për un cap de ață de la tîerg, mai bine stam locului acasă.

— Bun e D-șeu, i dîse Bălașea mîngîind-o, — îî cresce tu și țî-o tîrgui ai flăcăi...

Catrina se făcu roșie ca flórea bujorului; un fior ei trecu prin inimă și, plecîndu-și ochii în pămînt, scóse un adînc oftat.

*

Tudorel stete ce stete cu capra în crîng; mai cîntă din fluer, mai ciopli o bêtă cu cuțitul ce purta la brău de cînd își luase chimir; — mîncă în silă cîți-va dumicați de mămăligă și vr'o doue crestături de pstramă, inse geaba că-i sta noduri în gât; apoi blăstêmata de capră par că era brodită. În diua aceea îl făcuse de colindase tot crîngul. Rumega mugurii pe ales, se cocoța pe unde nu-ți da în gînd: „Mai bine 'mî lăsa părinții o vacă, un purcel, o gîscă, măi frate, să stea în bătătura, dar nu un jurat de dobitoc, ca ăsta, care m'a ofticat“.

Capra parcă înțelese nemulțumirea ce aducea băeatului; alăturîndu-se de dînsul se lăsă pe brînci și începu să-și frece frun-

tea de genuchii lui Tudorel; de ce o împingea mânios cu piciorul, densa d'aia vinia ear lângă el, așa că plictisindu'l se rădică de jos și porni spre casă: ea parcă atâta așcepta; cacî pe dată ce vădu pe Tudorel plecând i apucă înainte.

În acea zi era silnic, prea semănă a pustiu, prea nu avea cu nimeni cu cine să mai schimbe o vorbă; muria de urît. La Stana, parcă amuțise toți de nu s'aușia nici cel mai mic sgomot:

„Catrina, trebuiă să iésă ea să dea bóbe lighiónelor, ce păcatelor că doar nu le va lăsa nemâncate de nimeđi? Uite tóte sunt cu gușa gólă și cu aripile bleojdite de fóme!“ Tudorel se aplecă și el spre grădele să se uite în curtea Stanei; capra țop după el, începu să behăească. Cum auđi, mama Stana, eși în tindă și întrebă pe Tudorel ce vrea, ce a pățit de s'a întors așa de vreme din dumberavă?

— Eu nimic, maică Stánico, dar gân-diam să spun Catrinei să dea mâncare o-rétenielor.

— Ei, bată-te să te bată norocul, Tudorel, étă ce grije are băeatul nostru.

— Veđi bine că am, că e păcat, ele nu sunt suflete?

Așa sunt, măiculiță, — dar i-oi spune Catrinei când se va întórce...

— Dar unde a roit'o, hoțoica, făr să-mi spună și mie?

— Éca s'a dus la sbor Tudorel; ție nu 'ți dá în gând de mers? Ce bine ar fi! — I-ai đice Catrinei că de s'o întâlnești cu unchiu-seu, să-ı spună să-mi cumpere sânge de noue frați și nițică rădăcină de piper; vreau să plămădesc în rachiu de drojdi; am auzit că e bun de purdalnica de durere de care pătimesc la inimă.

Tudorel, își înfipse fluierul în carimbul cismeı și lăsând pe Stana cu vorba nesfêrșită, o luă în fugă spre bălci.

Capra, nici vorbă să rămână de tovarăș, fugia Tudor, fugia și ea, mergea el pas, se potrivea cu densusul. Intovărășiți ast-fel, sosiră fără întârđiere și începură a cutreera țergul în lung și în lat.

Catrina întristată, umblase din marchi-

tan în marchitan, aninase de gât fel de fel de mărgele, pusese în urechi mulțime de cercei, încercase basmale și imineî, trăsese pe nas fum de fleică și de cârnați, însă, pocălțită de fôme, sta rezemată de o laviță și rodea dintr'un covrig uscat pe care i-l dedese Bălașea.

*

Drumul era înțesat de ómeni; — sclipiau betele la flăcăi, iele și fotele la fete, ear nevestele înfofolite în marame, albe ca spuma, înghițiaă, sub umbrare, din țoiurile de țuică și, ca se nu se rătăcească prin înbulzeală, stau de mîină cu bărbații lor.

Tudorel își făcu drum printre mulțime. Capra, huiduită de toți, trecea mereu înaintea lui; numai Catrinei 'i veni suflet când o vëdu și înroșindu-se strigă: Tudorel, vine Tudorel lele Bălășică.

— Eî și ce-e dacă vine, respunse Bălașea — vie sănetos ce-'i Mesia?

Nu, dar ia te uită ce frumos e și ce bine 'i stă cu chimir; d'apoî pēr așa frumos cine mai are în tot satul? Pecat însă

de el că, din pricina blăstămatei de căpră, stă totă ziua în pădure ca un ciufurez și eu...

— Catrino, Catrino! strigă Tudorel, pe dată ce o vedu, ce stai așa parcă esci plouată? Aide, ieși de te plimbă prin sbor că d'ór d'aia ai venit.

— Vin Tudorel vin, — respunse fata sărind de bucurie. Nu e așa, că te găsim tot aicea, leică Bălașe?

— Mai e vorbă, leicușoră; du-te, ȕeu, că eu am ologit de picioré... bêtrânețe!

Tudorel dimpreună cu Catrina se depărtară; dar vedënd-o cu ce gând se uita la frumusețele de pe sub corturile negustoriilor, înțelese ce ar fi vrut dënса; băgă mâna în busunar, în chimir, se cătă în pungă, însă nu găsi decât doi gologani, de cincî, pe cari 'i trinti mahnit în fundul pungei, căci nu îndrăsni să-i arate, să dea numai atâta fetei ce iubia dënсul.

Amêndoî mergeau cuprinși de gânduri, fără să schimbe vr'o vorbă, fără să cuteze a 'ntinde mâna la vr'un lucru cu care ei imbia neguțatoriî.

Ce bine i-ar sta Catrinei cu basmaua asta cu câmp galben! — Dar cu rochia asta ca gușa porumbelului? Tii, căci n'am bani, ce i le-aș mai cumpăra!

În acel timp ea nu se gândia dór într'altfel, însă parcă avea călușul de gură; — pe urmă sciea că, nici Tudorel, nu are de unde să aibă bani; — apoi, pentru nimic în lume, ea nu i-ar fi dis: cumpără!

Înaintând, ajunseră la locul unde se vindeau vitele; tóte erau încârligate de slabe din pricina scumpetei nutrețului. — Scóse din iernă numai pelea și osul, săteniî voiau să scape de ele, ca să nu le mai aibă grijea.

Tudorel vedând că de la vîndărea unei vaci se umple pumnul de argint; dela o óie podul palmei de gologani printre cari mai lucesc câți-va lei, strigă: „Vînd capra!“

Catrina, cum auđi nu mai putu de bucurie, nu dór că ghicise ce vrea el să facă cu banii ce i va lua pe dînsa, dar, pentru că, de aci înainte, Tudorel va sta continu acasă, unde ea va putea să-l zărască fie

măcar și printre împletiturele nuelelor gardului!

— Cât ai cere pe ea, — întrebă un sârb care vându-se tótă varza și acum sta trintit pe un morman de snopi de praz.

— Ce-mi vei da, — respunse Tudorel, vedënd că i se prinsese têrgul.

Sêrbul întinse băiatului, cincî lei de argint, el se roși de bucurie vedënd în mână banul lucitor. Plecă îndată mulțămit până în suflet: Acum putea să îndatoreze pe Catrina, să cumpere leacuri mamei Stanei!...

*

Adoua di, Catrina, înpodobită cu cercei și cu mărgelile, dela bâlci, ieșise, de dimineță, în calea lui Tudorel; de astă dată, fata, lăsând sfiéla la o parte, se anină cu brațele de gâtul lui, el își plecă fruntea pe obrazul ei și amêndoi, coperiți cu pletele lui zulufate, tresăriră la cea dintêi sărutare, la cele dintêi șopte de iubire, apoi, luându-se de mână se îndreptară spre pădure.

D'acasă, mama Stana, striga pe Catrina să cate piua să-î piseze buruenele cumpărate de Tudorel — cu mâna la frunte, de pe prispă, se uita cu dor la fiă-sa cum se perdea prin deșisul copacilor din pădure, căutând umbra fagilor....



MAICA AMBROSIA



pus caii, a pus caii, — mergem la mănăstirea Viforita; strigau toți copiii și săreau în sus de bucurie, parcă ar fi fost vorba d'a merge cine știe unde și d'a vedea cine știe ce lucruri minunate.

Vârsta a copilăriei, cât ești de dulce și de nevinovată!

Bătrânul tată, ca de obicei, la sărbătorile Paștilor își strânsese în jurul său toate odraslele; în fie-care di, el născocea

câte o preumblare, câte o petrecere de care șcicia că plăcea copiilor săi, cari, dimpreună cu ginerii și nurorile, cam mulți la număr, ai pitarului Niță, colindau ȕilnic pe la tôte bisericile, pe la tôte ruinele de care este plină Tirgoviștea.

Școlarii și școlărițele citeau cu bucurie pe pereții bisericilor, înegriți de fumul lumânărilor, numele Basarabilor, Cantacuzenilor, Brâncovenilor și altora; căutând a se 'ntrece care 'și aduce aminte mai ântâiu la ce an au domnit, ce 'mbunătățiri au făcut acești nemuritori voievoȕi ai țereii româneșci, despre care ne vorbesc încă și astă-ȕi aceste mărețe zidiri.

Bună-vestire sau Blagoveștenia, cum 'i mai ȕic pravoslavnicii credincioși, acestei sêrbători, căduse în cea din urmă sêptă-mână de lângă Paști. Pitarul, religios din fire, nu putea să 'și iasă din obicei, cu tot ateismul ginerilor și băeților săi, cari să încercau să 'i bage în cap fel de fel de păreri: că nu e Dumnezeu, că nu sunt sfinți etc., dar el nu se șcicia om până nu mergea sêrbătorea la biserică să cânte la

strană, să se 'nchine la icóne, să se miru-iască; apoi, mestecând anafora, în tinda bisericeii, ura mahalagiilor. sănătate, bucurie, spor și depărtându-se, vorbea cu dênșii despre cele ce ar fi bine de pus la cale pentru propășirea orașului; obiceiuri minunate și frumoșe ce pier pe nesimțite dintre noi cetățeni!

Sărbătórea, despre care vorbií maí sus, se práznuia la Viforita, mănăstire de maici, situată la óre-care depărtare de oraș. Bětránul, hotărî din ajun să mergem la hram; toți primirăm propunerea acéstă aprópe cu aceași bucurie maí ales că, de când venisem, nu eșisem nicăeri.

Plecarăm de diminéță ca să apucăm leturghia; eram veseli, ne 'ntrecém la glume până ajunserăm la podul de peste Ialomitá; pe datá însă ce 'l trecurăm, și dădurăm în câmp deschis, nu maí đise nimeni nici un cuvênt căci nóptea plouase. Aburí groși de umeđelă se 'ntindeau ca pânzele și o-preau razele sórelui d'a se ținti asupra pământului; nu era ger, dar noi eram aprópe înghețați de frig. Ne ghemuisem în trăsură

și numai pe la hopuri auḑeaī : M'aī lovit Costică, m'aī ciocnit de mi-a eșit un cucui cât oul Mario și așa mai departe. Mergēnd ast-fel, din vērful unui cioplan auḑirām : Cucu, cucu ; d'acolo, biată pasēre, sgriburită și ea de frig, ca și noi, sbură p'altă cracă ; cu cântecul ei, se încerca să dea de scire tuturilor că s'a dus iarna, s'aū dus ḑilele babeī ; d'acum vesela primă-vară vine să-ī ia locul.

Cântecul cucului ne învioră ne dete parcă glas și nouă.

— Așa o fi, te credem cuculeḑ, pasēre sură, însă de, astă-ḑi nu prea se potriveșce vestea ta cu vremea că mult e ger, mult bate vântul.

— Tiī ! mă spurcași pasēre blestemată, că aḑi nu am luat nimic în gură, strigă vizitiul de pe capra trăsureī ; iar noi leși-narām de ris vēḑēnd ciuda lui.

El începu apoi a ne spune că, în vremea lui, cucul furase lui Săn-Petru o pe-reche de armăsari cari au fost mai frumoși și mai nēzdrăvani ; ear când află Sântul, despre acēsta, 'l blestemă să se facă pasēre

și or pe ce cracă s'o pune, singur să se strige, pribeag să trăiască !

Până sfârși vorba, sosirăm în curtea mănăstirei. Tocase cam de mult pentru leturghie, — peste tot domnea cea mai adâncă tăcere. Culmile délurilor de prin prejur 'și aruncau umbrele lor asupra chilielor, posomorindu-le și mai mult. Intrând în biserică, luarăm loc aprópe de starița; — înemerisem când s'așcepta preotul să iasă cu darurile; mulțime de maici cufundate 'n rugăciune, făceaū pe capete la cruci și la mătăni. Tăcerea, vestmintele lor negre, tóte la fel, mișcările prin fumul des al luminărilor, de ceară, mă făcu să mă cred în iad; abia după sfârșirea pomelnicului dăinăii și eū, în neșcire, câte-va cruci apoi, tot mi se păru negru înaintea ochilor...

Dacă, in aceste sante locașe, osanele ce se aduc spre lauda și rugăciunea către Dumnezeū, ar fi cântate, d'aceste femei, după o școlă óre-care de muzică, bănuesc că noi, mergēnd in mijlocul lor și ascultāndu-le, ne-am simți credința redeșteptată și sufletul mângaiat. Fața însă cu progresul

veacului, ele 'mî părură rămase înapoi  i acest c ntec ascu it, al calug ri elor, m  scóse din aceste g nduri; desmeticindu-m ,  ng nai, cu durere : „Nenorocitele.“

Galbene  i ofilite, cinspre-zece, două-zeci de surori abia pot face c nteculele destul de pi ig iate ale stranei la leturghie; tinere sunt cele ce c nt , însă o tinere e ve ted , o tinere e tristă, l nged   i amărită.

Lângă mine o maică, după fie-care c ntare, stă jos, suspină ad nc,   i  terge cu batista sud rea de pe frunte.

De  i t n r , însă pe fa a ei, întristată, stau zugrăvite umbrele mor ei; sdrobot  de durere, părăsită de viața c nt  mereu.

A a e datoria !

At t m  prinse mila d'ac st  femeie în c t, pe dată ce se sf r i slujba biserice i, cerceta  să aflu cine era  i ce o silise să îmbrace rasa.

E maica Ambrosia,  m   ise una dintre c lug ri e, — să te duc la d nsa — de voie ci căci, chilia ei, este chiar aci în fa a m n stire i.

Mănată de curiozitate mersei în urma călăuzei mele.

— Nu mă mai cunoști, îngână un glas slab și tremurător, care ieșea dintr'o odaie umedă și întunecată.

— Nu maică, e cam de mult, câți-va ani, de când nu am mai fost p'aci.

— Câți-va ani!... Adăogă densa, cletinând din cap și sêrutându-mă pe frunte, apoi o tuse grósnică 'i tăie șirul vorbirei.

Aerul înăbușitor din năuntrul odăiei, ființa acésta pe jumătate sugrumată de ghiara morței, mă făcu să mă dau cu un pas înapoi spre ușe. O mână slabă și tremurătoare mă opri.

— Staî, reluă maica, după ce putu iar să vorbescă.

Aî dreptate!

Cum să cunoști pe vechia D-tale prietenă din copilărie, pe Zoița, în Ambrosia vestejită și pierdută cum o regăsești astă-zî?

— Cum D-ta?...

Da, în câți-va ani, ajunsei în starea în care mă veđi, de, câți-va ani îmi răpiră

viața, dar... sunt mulțumită — Așa voitu-a Domnul, fie voia lui!

Atâta putu s'ermăna să'mi spună din tot aceia ce-î scurtase fără vreme ȕilele, apoi lacrămile 'i inundară fața, tusea o în-necă din nou și, galbenă ca turta de ceară, cădu pe pat.

*

Sunt unele lucruri cari te mișcă până la lacrimi, altele cari te spăimântă, altele cari te uimesc; însă cele mai gróđnice sunt acelea care te pun într'un fel de amortȕlă, un fel de durere că nu poți nici să plângi, nici să te vaiți or să riȕi ca nebuni, dar 'ți simți sufletul coprins de un fel de ură, de desnădăjduire, că, în acele minute, ai voi să sdrobești tot ce se află, pe lângă tine, ca să poți să'ți rėsbuni pe acela care cārmuește omenirea, pe acela care, pe orbul, pe schilodul ce 'și rógă ȕilnic mórtea 'l lasă să trăiască, ca să lovėscă, fără milă, în tot ce este mai blānd, mai nevinovat, mai vrednic de viață!

După ce, maica Ambrosia, imi povesti

cele de sus, o bătrână călugăriță intră în odaie, stete pe un scaun la căpătéiul ei, își pironi ochii asupra bolnavei, îi întinse un pahar cu apă, apoi vèzènd'o că ațipise voi să se depărteze.

— Maică, îi zisei eu, ce să aibă acéstă copilă ?

— Călugărița neruțită mînele pe piept și după un lung oftat, rîspunse :

— Vai, nici eu nu pot să știu ce o fi avènd măiculiță, dar gîndesc că acéstă sèrmană copilă, e ca și sfârșită. Greă viață călugăria mamă ! De-ar fi apucat ea alte vremuri tot or cum, era să fie alt-fel. Apoi, cu multă durere, bătrâna, începu să 'mî povestéscă epoca de aur a mănăstirilor și când ajunse la timpul de acum, în care, în căți-va gologani, pe di, le stă tótă nădejdea 'și scóse batista și începu să plîngă... Noroc însă că fiind cu toții gata de plecare, mă chieamară și pre mine; prin acéstă, mă scutiră d'a mai asculta paraponele bieteî călugărițe !

Când gânduriile cuiva se țintesc și stau pironite asupra unui lucru, pe fața lui se poate citi lămurit: bucurie, mâhnire, ură, dor, în sfârșit or ce s'ar petrece în acele minute în sufletul omului.

Ne apropiasem de oraș și, în contra firei mele glumăță și vorbitoare, nu scosesem un cuvânt. Intipărit în minte 'mi rămăsese chipul maicei Ambrosia. Ardeam de nerăbdare, îmi frudeam mintea ca să ghicesc întempleră nenorocită care împinsese pe Zoița să se închidă în mănăstire. Sărmana! Nu știu ce aş fi dat să o mai pot vedea o dată cu obraji trandafirii și zglobie cum o cunoscusem.

De și ne depărtasem de mănăstire și prin urmare de dânsa, cu toate acestea, ea par'că mi se înfățișa mereu naintea ochilor. Toți câți erau în trăsură băgară de sémă că eu rămăsesem pe gânduri, toți citiră pe fața mea aceia ce se petrecea în sufletul meu. Cine óre nu mi-ar fi dat dreptate, când toți știau că copilărisem cu Zoița.

În viață, nu poate fi prietenie mai curată și mai desinteresată ca aceia ce se lęgă pe

băncile școlii. Nu este amintire mai vie și mai dulce ca aceia a scenelor gingașe din viața copilărească !

Nu mă puteam împăca cu ideea că această iasmă de călugăriță a fost vr'o dată Zoița.

E ușor de 'nțeles că aflând, în urmă, că nu era nici decepția, nici nevoia, nici pornirea inimei care o împinse la călugărie, mă mâhniți, o plânseiu cu atât mai mult.

*

Zoița, perdându-și, de timpuriu, părinții trebui să meargă să stea la o mătușe a sa singura rudă ce-î mai rămăsese; — această femeia, dupe ce trecuse peste valurile lumii șovăind, venise să 'și ispășească păcatele în mănăstire; unde, cu starea Zoiței, se mângâia nu se poate mai bine. Această mireasă a lui Christos dupe ce, ca mireană, trăise un traiu și sub rasă ea nu ascundea de cât șiretenia și desfrînarea. — Ca epitroapă a fetei, la 'nceput, ea cheltui cât-va, o dete la 'nvățatură, o îmbracă potrivit cu rangul și cu averea ce moștenise, însă pe

dată ce văzu că suma scade și că o dată ea va trebui să 'și dea socoteala către fată, hotărî ca să lase la o parte ori-ce creștere îngrijită și, călugărind din vreme pe Zoița, ea să 'și vadă de suflet, să chieltuiască fără grije banii nepoței.

Zoița avea glas frumos, — ea se folosi de acest dar al ei; ca să 'și ajungă scopul, o puse să ție isonul la strană, încetul cu încetul fata se deprinse a fi nelipsită dintre cântărețe.

Zoița era naltă, bine făcută, cu ochii mari, albastrii ca flórea zambilei, buze purpuri și obraji ce păreau ruți dintr'o flóre de bujor. — De câte ori rămânea singură, în odaia mătușei sale, alerga numai de cât la lada ei; 'i scormonea peste tot, 'i lua culionul cel nou de 'l punea pe cap, se îmbróbodea, se îmbrăca cu antiriul, apoi mlădiindu-se în tóte părțile, cânta și se uita în oglindă.

Se plăcea singură; — în adevăr că, cu chipul ei, nu se putea să nu 'i vină minunat de bine în strae negre.

Mătușe-sa, care nu o pierdea din ochi,

pândind'o, sălta de bucurie; ea căută să 'i bage în cap că cu nimic nu o prinde, cu nimic nu 'i stă mai bine de cât cu negru, ei care e plăviță. Auđind acestea, Zoița, 'i sări de gât ȃicându-i:

— Zău, mătușică, lasă-mă și pe mine să mă fac soră; tot ȃici matale că 'mi vine frumos cu negru.

Atât 'i trebui mătușei să afle de la copilă și lucrurile începură să meargă cu repęiciunea fulgerului. Era și timp. Mai târđiu póte fata i-ar fi priceput interesul și ea nu și-ar fi ajuns ținta. Așa dar, stărui din tóte puterile și, la vęrsta de două-ȃeci de ani, Zoița, era călugăriță!

Sęrmana! tristă sórtă 'și alesese! In nevinováția ei se supusese orbesce unei femei care 'i speculase starea și ađi plătea cu viața órba-i pornire!

Ce n'ar fi dat ea acum ca să fie liberă a 'și alege o altă sórtă, a se depărta de aceste locuri spre care, în necunoscința, alergase ca copilă!

L'a 'nceput, maica Ambrosia, îndeplinea cu multă tragere de inimă canónele mănăstiresci.

Părtinită de starița, care se cam rudea cu mătușe-sa, era óre-cum ocrotită de datoriele cele aspre ale rasei. Nu trecu însă mult și amëndouë sprijinitórele ei se duseră pe lumea cea-altă; — peste puțin rămase streină, părăsită și négră buscén din crescet până 'n tálpi.

Vecernie, otârnice, leturghie, de la care era îndatorată de noua starița să nu lipséscă, începură să i se pară greutăți anevoie de înfruntat; rasa, antereul, mahrama și culionul o apăsau, o strângeau de gât. În puțină vreme se făcuse de nesuferit; de unde era dragă la tóte maicele, ajunsese urâtă tuturoră; așa fire ciudată avea ea acum ș'acésta numai fiind-că era amărîtă și desgustată.

De se 'ncârduiau cu tótele și plecau să se preumble pe délurile din jurul mănăstirei, te mirai de ce se supăra și nu mai scotea un cuvânt; de o 'ntreba vr'o maică de ce e așa de posacă se mânia, ea care, altă dată, le înveselea pe tóte cu glumele ei. De o

certa cine-va, se pornea pe plâns și, ȃile întregi, rătăcea singuratică, ne băută, ne mîncată pînă dupe apusul sórelui; în urmă, sdrobită de obosélă se 'ntorcea mergând în silă, pășind a lene pînă când ajungea la mînăstire unde, o asceptau înfruntările, canónele, pedépsa.

N'auȃea, nu vedea nimic din tóte acestea căci cu capul și cu inima plină de dorinȃe necunoscute intra în chilia ei, își lepăda hainele călugăresci, își ridica códele pe cap, se 'mpodobia cu mînuchiurî de flori culese de dênsa ș'adesea orî, gîndindu-se la altă viaȃă, adormea cu mênile încrucișate pe perna, pe care o uda, mai întéiu, de lacrimile sale!

Noȃtile de vară nu da ochii în gene nici cît scaperî. In pridvorul chilieî, în mijlocul dalielor, al garófelor și al florilor domnesci sta cu ochii țintiȃi la raȃele luneî ce o făceau să fie coprinsă de năluciri și de dor. Singură și cu încetul își veșteja anii, își omora tinereȃea!

Despre ziuă împletecindu-se se ridica, intra în posomorăta-î locuinȃă; presimȃea că s'apropie: *Ceasul căntărei, vremea rugăciunei.*

Maica Ambrosia, prefăcându-se că dörme, dupe câte-va minute răspundea din lăuntru : *Pentru rugăciunile*, etc. și călugărița care era de rōnd pleca înainte; iar sërmana Zoița, plină de mähnire și de ciudă, fără să fi dat măcar ochii în gene, se grăbea să se îmbrace, să meargă unde o chiăma datoria!

O asemenea viață pentru o vërstă în care simțirile clocoteau și căutau să 'și ia avëntul, o obosea, o omora cu încetul și pe nesimțite.

Intr'una din ȝile, veniră la mănăstire mai multe familii pentru parastas; printre acestea era și o prietenă a mamei Zoiței; dēnsa, avea un băiat cu care se juca Ambrosia când era mititică; acești două copii erau atât de drăgălași și de descepți, în cât, mamele lor vëdēndu-i își ȝiceau „cuscră“ între ele și își făceau mulțime de planuri pentru viitorul lor. Cu timpul, lucrurile schimbându-se, Zoița se călugărise, iar Mihail, sfărșind scōla militară, ieșise ofițer; vëzēndu-se acum, ei, nu se mai recunoscără cătu-ș de puțin. Trecură unul pe lângă altul ca două streini.

Dupe sfârșirea slujbei, pentru odihna morților, lumea ieși din biserică. Tóte mai-cele merșeră cu colivele în cimitir la morminte. Maica Ambrosia, cu chipul ei nobil, cu suferința care se vedea pe față-î, atrase luarea aminte a tuturor. Ofițerul și mama sa s'apropiară de dēnsa; — din vorbă în vorbă să recunoscără. Nu se puteau domiri și mira în destul când, dupe atâta timp, regășiră aici pe Zoița. P'amēndouï îi înecă plânsul și într'un glas ȝiseră: „Păcat de biată fata asta.“

La un semn al stariței, maica Ambrosia se depărtă, stăpānindu-șî tusea ca să dea curs lacrimilor cari îi picară în șiróie pe ofliții ei obraji. Cu repēdiciunea fulgerului i se desfășură înainte viața-î de copilă: de ar fi avut putere, ar fi strigat cât i-ar fi luat gura, 'și-ar fi sdrobit capul de zidurile cimitirului în care ajunsese târīnduse în nescire. Din obicīnuința apucă cu mâinele marginea tavei, șopti și ea un „vecīnica pomenire“ și căzu pentru a nu se mai ridica.



ANCUȚA DINTRE PRUNTURI

Vereî mele Sofia Candiano.

Aa 'ntâlnituri de apă, pe covor auriu de drog și de sulfină, de bălănel și schînteioare, Ancuța sta la umbra sălciilor și aninilor din marginea gârlei. Gandurile ei, mai repeđi ca undele rîului ce curgea la picîorele sale, alergau și străbăteau ceasurile, ęilele și mulęimea anilor, care trecuseră de cînd ea iubise.

Điua da 'n-spre-séră. Dincolo peste gârlă, în livedea Ancuței s'auęea zîngăitul cóselor

și cântecul muncitorilor. Ea 'ncreți fruntea, 'și netezi tâmplele cărunțite ca și cum voia să 'nlătore o cugetare, care îi turbura linișcea sufletului; apoi sculându-se de jos, trecu puntea, 'și făcu drum printre cătinile și richitele de pe prundurile apei, se 'ndreptă către cositori. Ea sosi fără se prindă de veste că, în mâna ei, ținea un ștergar tivit cu găurele și ales cu rîuri frumoși la amândouă capătêiele că își ștergea, cu dînsul, lacrămile ce'i străluceau pe gene, că'l săruta ca pe nesce mōște sfinte și 'l înfășura și 'l desfășura întristată, când dupe brațul drept când dupe brațul stîng...

În scăpătatul sórelui, florile tăiate și culcate la pămînt, împrăsciau cel din urmă, cel mai tare miros; dudaele uriașe cotropindu-le 'și lățeau frunțele, coplesiau potecile. Troscotul, pirul și rogozul verde, încadrau minunat de frumos scînteioarele, țintaula, florile de păpădie, de susaiu și de tătănésă.

Mai plăpânde și mai puțin stufóse, laptele cncului, cōda melului și a șoricelului, cimbrul și cu briiul se învălmășeau printre

ismă și pelin, printre brusturi și scaeți printre vetrice și cucută;—sulfina mândră respâdea în juru-î miresme, ear mușețelul alb le învelea ca 'ntr'o pîndă.

Încă puțin și fânețele Ancuței se sfârșeau de cosit; către séră, cositorii abăteau la lucru căci a doua-đi era sêrbătore. Cum vêdură pe Ancuța, cunoscură că nu era în tôte vierbele, că nu îi erau toți bobi; altă dată, ea, nu mai contenea cu glumele; fiind snovósă și bună platnică, scia să atragă pe toți la muncă. Fără nici o bătae de cap și prășia porumbul; ara grăpa, mai nainte tutulor, ca și cum ar fi avut voinic; făcea tot numai cu cuvintele ei dulci ca mierea, blânde ca porumbițele. O iubeau toți săteniî; miluia și pe bun și pe rău, așa că nimenî nu se 'ndura de bunătățile ei. Or ce cêrtă, or ce ne'nțelegere, a femeilor din sat, se sfârșia la Ancuța dintre Prunturi, ea avea darul d'a împăca pre cei ce se vrășmășeau între dênșii, d'a mângăia pre cei ce se găseau în suferință. Părea a fi mama celor întristați și amăriți.

Avea un singur băiat, dar era halal de

sufletul ei, căci, fiind deșcept, învățase carte la oraș și acum de mintea lui se folosea tot satul. El era primar, el învățător, el împăciuitorul și binele tuturilor. D'avea vre-unul nevoe d'o jalbă, de vr'o scrisóre, el slujia, îndatora, pe toți d'o potrivă. Vorbia cu popa despre viețile sfinților, cu ispravnicul despre lege; semăna a fi crescut cine scie în ce casă boerească. Ancuța 'l iubea și se închina în numele lui ca 'n numele lui D-deu.

Se auđise câte ceva, despre acéstă femeie atît de bună și-atît de darnică, dar adevěrat nu se scia dacă fusese măritată, sau dacă făcuse ea, 'n tinerețile ei, vr'un păcat; destul că, băiatul, era mîna dréptă a ei și a tuturilor sătenilor.

Se făcuse goșgogea omul dar, cu tóte acestea, era mai supus și mai ascultător de cît un copil; o dată cu capul nu ar fi eșit din vorbele mamei sale. Pentru dēnsa făcea, ȓilnic, tot ce îi sta prin putință numai ca să o mulțumescă. Mângăere dulce și unică cu care era resplătită, în urma celor ce pătimize până s'el vadă om în lume!

După ce mâncaseră de nămeși cosașii, pe răcoare, năvăliseră, cu mic cu mare, la lucru căci voiau să dea gata tot până 'n sêră. Fășiau cösele pe sub iarbă și brazdele de fin cădênd, rînduri-rînduri, rêmâneau, în urma lor. Când se făcu popasul cel din urmă ca s'ascută cösele, lucrătorii nu mai avură răbdare se vadă pe Ancuța așa de 'ntristată și, la rîndul lor, întrepruseră țăcănitul gresiilor și-al ciocanelor, pe tăișul cóselor, cu fel-de-fel de glume că doar o face-o și pe dênșă să scôtă vr'o vorbă. Inșă geaba, ea sta d'o parte n'aușea, nu vedea nimic din ceea ce șiceau, din ceia ce făceau dênșii. Cuscrul sêu, Mitruș Răgazu, mai vorbăreș, își lăsă cósă atîrnată cu coporiia de clinciul unui prun și apropiindu-se de Ancuța îi șise :

— Dar ôre ce ai cumătră Ancuța, esci mâniașă pe noi că nu sfârșirăm cu cositul; n'ai témă, fii pe pace, că de și mâine e sărbătóre, inșă om face clacă cu toții și-ți om fi pe plac, cumetrișă dragă.

Vê invoiți, mēi frașilor?

— D'a Mitruși, răspuseră toți într'un glas, mâne venim negreșit.

Ancuța 'și netezi din nou tâmpla și când auzi vorba clacă, strigă :

— Nu, nu primesc, veți sfârși când va vrea D-șeu, dar...

— Dar, dar ce ai de ești atit de posacă?

— Ce am? mă silescî să spun, ei bine ascultă :

„Sunt mâine două-șeci și cincî de ani,
„— pare că fu erî — de când, o surată a
„mea veni să mă ia și pe mine în satul
„lor la clacă, la strâns la fin. De pe întu-
„neric, dis de diminéță, plecai fără a spune
„niměnuî nici albă, nici négră. Eram atit
„de resfățată încât, făceam tot ce-mî ples-
„nea prin minte, fără să 'mî pese de ni-
„menî.

„Bieții părinții mei! M'avură numai pe
„mine. — Eu le-am scurtat șilele! Erau a-
„própe să mă logodéscă cu Dinu Pătrașcu-
„lui însă eu, cu surată-mea, pornii d'aici
„dintre Prunturi și când se lumina de diuă,
„când licăria lumina pe turla bisericeî, noi
„coboram peste muche dincolo 'n Moicenî.

„Auđisem, vę spun drept, cę acolo erau
„o mulțime de flęcăi frumoși și vream sę
„cunosc și eu pre cęte cine-va dintr'un sat
„apropiat. Ce Tătari? Prea eram, din pri-
„cina taichii, străină de lumea de pe a-
„colo. Nu 'mı era d'a bună de nu puteam
„sta locului!

„Unul cęte unul, clęcășii începură sę
„sosęscă, fetele cęntau, bęeții fluerau, ne-
„vestele 'și făceau cruce, cęci auđeau tóca
„la biserică. In diminęța aceia, n'am sę uit,
„mę simțeam veselă, ușóră de parcă ași fi
„sburat.

„Ómenii 'mı păreau aci mai voioși, mai
„dręcęstoși de cęt la noi. Mi părea bine
„cę venisem; rıdeam și spuneam la glume,
„ca și cum, de cęnd lumea, eram din Moi-
„cenı. Care mai de care se întrecea sę intre
„ın vorbă cu mine, sę mę facă haz. Dinu
„Brebeneł, veđi cę de Dinu tot n'am scę-
„pat, nu se mai deslipi de mine, din ceasu
„ce mę vęđu; umăr la umăr, cu dęnsul a-
„lergăi, peste cositură, până la prânz; troznea
„finul sub picioręle nóstre și mijlocul meu
„ın męinele lui. Se 'ncepuse clăia; noi pri-

„meam de la toți paiele de fin și le arun-
„cam d’asupra; de câte ori propteam furca
„în pământ s’așteptam să ne vie fânul, de
„atâtea ori, ne dam dupe copită, și ne să-
„rutam cu foc.

„Când sfârșirăm, ómenii o luară unii
„spre horă, alții spre casele lor, eu nu
„sciam în cotro s’o pornesc; singură nu aș
„fi fost ’n stare se fac un pas; mi se îm-
„pleticeau picióarele, ’mă scăpărau ochii dupe
„Dinu. Simțeam că nu mai este chip, nu
„mai am putere să mă deslipesc de lângă
„dênsul; cu tóte acestea, ’mă era limba le-
„gată, cuvântul așa de împedicat, în cât nu
„ași fi fost în stare să deschid gura. Mă
„furnica peste tot trupul, să învârtea locul
„cu mine, dar pe dată ce Dinu veni și ’mă
„întinse mâna, mi fu destul; fără să mai
„stau la gânduri, o pornii cu el în sus, pe
„sub muchea délului...

„Ce vreți? Sunt astăzi femeia de peste
„trei-deci și opt de ani, la Haralambie și
„cu tóte greutățile ce am întâmpinat, cu
„tótă rușinea ce am pățit, nu știu dacă
„am putut să uit măcar o iotă, din vor-

„bele cu 'nșeles, din strênsorile în brațe,
„din pupăturile dulci și aprinse de pare-
„că și astăzi 'mă ard gura. Le-am plă-
„tit scump, dar am iubit. Pământul îmi
„sbóră de sub picióre, vremea se 'ntorce
„înapoi și mă simt întinerită, veselă și
„sglobie ca atunci, ca în ceasul când îmi
„lipii buzele și sărutați pe Dinu întâiași
„dată.

— „Sculați-vă! Aide să jucăm, chiămați
„femeile și fetele vóstre; faceți focul mare
„să vie lăutarii...

„Dar nu, opriți-le, — ține-ți-vă copilele
„d'aprópe, — feriți-le de dogórea care m'a
„ars pe mine; Dumneșeu pădêscă pe tótă
„fata să mai calce pe o asemenea cale,
„câci mult e aspră, mult e grea!“

Pentru întâia óră, vădusem pe Dinu la
clacă și spun, în curățenia sufletului, că mi
se lipise de inimă; 'mă era drag ca vede-
rile, parcă 'l cunoscusem de o mie de ani.
Uitasem mamă, uitasem tată pentru el și
pentru copilul nostru. Nu țineam socotélă
nici de ponosul ce purtam, nici de gura

lumei. Când îmi zîmbeau ei, mă vedea D-șeu. El scia dacă eu aveam trebuincioșele, dar trăiam mulțumită. Intre copil și între Dinu, când stam sub umbra salcâmului, mi se părea că se bucurau florile, că se înveselea sórele dinpreună cu mine.

Intr'o ȝi, 'mî desfășasem copilul și stam, în bătătură, pe rogojină; gungurise, se gândăcise atit că aruncase, de pe el, tóte ȝólele; eșise din fașe ca un melc din cóje; să nu'l întărit, îl lăsasem cum era și mă căsneam să 'l adorm, sușuindu'l pe brațe. Rada Năsturel, vecina mea, pusese un picior pe policióra de la párléz, se uita la mine peste gard și rídea.

— Dar ce tot riđi lea Rado, îi ȝisei eu, ce te uiđi la mine ca la urs, ce, or n'aí mai vėđut ómení?

— Ba am mai vėđut, fa Ancuțo, dar mă uit și eu fiind-că am ochi.

— Dacă aí, plimbă-í unde 'ȝi place ear nu prin bătăturile ómenilor; esci femeie în tótă firəa, nu ;ȝi stă bine să riđi așa în nescire.

— Dar tu în tótă firea esci? Staí ca o

bleandă, ți dădăcești brósca de copil în loc să 'i puî piciorul dupe cap.

— Sciî că escî cam ne-a într'o parte, lea Rado, ce aî tu cu copilul meu?

— Eu, n'am nimica dar... vai de tine.

— E rëu de mine?... Dar de ce fă?

— Apoi bine Cuțo, sciî că n'am cređut să fii atit de próstă, s'a îngroșat gluma, trebuie să 'ți spun curat, uite: Dinu, e la Primărie, își face furmele, vrea să ia pe Rița Despei; na, iacă, acum sciî de ce rîd, ia așa, dórme pămêntul.

Săriî ca fugerul. Nu sciui când mă sculaî de jos, nu șciui când luaî copilul de subțioră, nu șciui când mă treziî ajunsă la drumul cel mare. Amuțisem, îngălbenisem, parc'ă mă opărise, 'mî dase cu cenușe în ochi de'mî periseră vederile. Auđisem, destul de lămurit, acea ce'mî spusese Rada și, cu tóte acestea, nu'mî venea nici să cred nici să mai stau să mai cercetez deslușit. Până să soséscă Dinu 'mî mușcam mâinele să'mî înăbușesc țipetele, alt-fel, ași fi răcnit ca o leóică. În dreptul hanaluî mă întâlniî, față în față, cu Dinu, — părea liniștit ca și cum

s'ar fi întors de la muncă; nădușeala 'i pica de pe frunte, ochii 'i erau țintiți înainte pe cale și pe mine, părea-că nici mă vedea. Eū mă repezii spre dēnsul; el se dete în lături; abaterea acēstă, dinaintea mea, imi băgă un fier ars la inimă.

El, să nu mă vadă?—Îl strigai o dată, se făcu că nu m'aude, 'l strigai a doua óră, iar așa, în sfârșit a treia óră perđēndu'mi răbdarea răcnii de dudui pământul:

— Dinule, te 'nsori?

— Da Cuță, răspunse dānsul nepăsător; ei și ce 'ți pasă ție d'asta?

— Ce-mi pasă mie, nu veđi cu cine vorbești, uiți copilul ăsta?

— Haide, haide, e de geaba, n'am vreme de vorbă cu tine, mă mai lasă în pace femeia, cautăți de drum creștină.

— Cum, nu mă mai cunoșci, nu ții socotēlă de prăpastia în care m'ai aruncat, unde vreți să mă duc eū în halul ăsta?

— Ci ca fugi fa încolo și mă lasă, ce vreți tu cu mine?

— Vreau să ne cununăm după cum 'mi ai făgăduit, vreaū s'astup o dată gura

lumei căci mi s'a urât de când, din pricina ta, mă sfășie toți din toate părțile.

— Dacă te sfășie, te sfășie din pricina ta și a faptelor tale, ce ți-am făcut eu silă, m'am legat eu de capul tău, ți-am rupt eu mânecile?

— Ia sêma cu cine vorbești, Dinule, strigai eu apucându'l de mâini, să lăsăm gluma la o parte, mă sperii, mă cutremur, mor . . .

— Asta vreaŭ și eu fa, să sfârșim, să te lași de mine, strigă dânsul, smucindu-se din mâinele mele.

Ci ca du-te corbilor, că acu mă faci să-ți dic câte sunt pe cer; piei, hai, nu mă 'nebuni c'apoî șcii: Bóla câinéscă e voinicéscă. Sterge-o, când îți dic, căci de nu, voi rupe o smetie de colea, din salcea asta și dau, de nu mă uit, te fac țândări.

— Nu mă bate, Dinule, unde să mă duc, îngânaî eu plângend.

— Du-te unde șcii că eu n'am nimic de împărțit cu tine; ai umblat ca o desmetică, din sat în sat, până trebuia să dai o dată de dracu. — Ce ai căutat, ai găsit.

Ai nas să te iaū de nevastă, să intru 'n cărd cu o snarnă, cu o sărăcie, cu o hai-mana, care s'a legat de mine, ca beleaoa de capul Romănului.

— Nu mă 'nvinovăți, Dinule, șciū cât mi-ai fost de drag și cât m'am împotrivit ție, până . . .

— Tacī și veđi-ți de drum, ce-mi ții calea cu șușoiul 'n brațe și te miorțăești aci 'n drum de sgăeșce lumea ochiū la tine? Ai 'nebunit? Ia-o iute la sănătósa, or vrei să-ți dau de cheltuială după céfă să mă ții minte cât îi trăi? M'ai auzit? Dute.

— Lasă-mă, lasă-mă să staū lângă tine, Dinule, unde să mă duc când tu 'mi ești atât de drag?

— Sănătate, ți o trece și ție cum trecut'a altora, că doar dragostea nu e gál-béză să mori din pricina ei. Ci ca lasă-mă o dată în pace femeie.

— În genuche înaintea ta mă rog, ca lui D-zeu, să nu mă gonești, să mă lași să mor lângă ușea ta.

— Ba e vorbă, îi muri la ușea tată-tėu, că ți-o fi mai bine.

— Nu te 'mpetri, nu erai ast-fel Dinule, aduți aminte că ești tată, al copilului ăsta, că sunt mama lui, aduți aminte . . .

„Nu mai puteam dice un cuvânt, plân-
„geam cu două șiróe de lacrimă ; părul 'mă
„căduse pe tâmples și copilul ca și cum 'mă
„înțelegea păsul, plângea și el. Când con-
„tinuau, când putui zări 'naintea ochilor,
„vădui pe Dinu, ședând pe gânduri, la câți-va
„pași departe de mine. Peste puțin începu
„a se mișca, a pași cu binișorul. — Mi a-
„runcă stergarul ăsta 'n colțul căruia se află
„câți-va gologani, — cu ei 'mi mai ținui
„viața câte-va zile în urmă.

„Multă vreme nu mai 'ndrăznii să-mă
„scot capul în lume ; par'că eram un ciu-
„hurez ; 'mă era rușine să dau ochi cu co-
„pii, nici cum cu ómenii și mai ales cu pă-
„rinții mei. Am dus, d'atunci, o viața pe
„care n'o doresc nici dușmanilor. De s'ar
„vedea lacrămile ce am vărsat din césul
„când mă părăsi Dinu 'n mijlocul drumului
„și până mă 'ntorsei la casa părintéscă,
„cred că s-ar mira o lume.

„In nenumărate rânduri am voit să mi

„fac sémă singură. In iarna aia am trăit
„cerșind pe la ușile ómenilor și m'am în-
„tors de la mórte sigură. Hotărâsem, pe
„un ger de mórte, să m'arunc într'o copcă
„de la scocul morei; D-zeu însă îngrijise
„să-mi pună 'n brațe un scut, copilașul meu,
„el m'a oprit de la tóte relele. Am voit,
„și trebuie să v'o spun, să omor pe Dinu,
„dar... cu tot réul ce'mi făcuse, nu am
„fost în stare, nici să-mi ridic brațul meu
„asupra-i nici să am mai mică ură. Astă-đi,
„de câte ori vorbesc despre dēnsul, mă po-
„didesc lăcrămile căci, o dată întórsă acasă,
„nu mai putui afla nimic despre el, toți
„m'i vorbeau despre Dinu ca de un mort,
„cu tóte astea, astă-đi chiar, mi-e dor de
„el, simț că inima mea 'i păstréază ceva
„care, la vârsta mea, nu îndrâznesc să mai
„đic că e dragoste, dar o slăbiciune, o
„milă ce. . . .“

— Ce te face să mă ierți, Ancuțo, răs-
puse un om mai mult cărunț care, eșind
de printre cositori, s'aruncă la piciórele An-
cuței strigând: „Sunt aici Ancuțo; cu des-
„tulă amăríciune mi-am ascultat singur în-

„vinuirea, acum pot să mor, căci tu m'ai iertat.“

Ancuța, rămase incremenită; fusese lângă Dinu și nu 'l cunoscuse. Zdrențaros, cu barbă lungă și cărunță ce îi cădea pe piept, pletos, de părea că e un sêlbatic. — Póte că, de l'ar fi văđut, de i-ar fi luat bine séma Ancuța, ar fi descoperit în acest om, înbătrânit făr' de vreme, pe Dinu, pe iubitul ei; — ea însă în acea ți, în care i se deșteptase amintirile, nici că se uitase p'ale cui mâni dase liveđile sale; se mișcase tótă țiua în nescire, plutind pe gânduri și trăind în trecut!

După câte-va minute, Dinu țiise: „Spune-mi Ancuțo s'aud, încă odată, din gura ta că mă ierți, da, trebuie să mă ierți, căci, dupe o viață atât de trudită, m'a iertat și D-zeu. El singur, ș'a țiis: de„stul“. El m'a schimbat ast-fel numai, spre a putea veni în fața ta, ca să 'mî spuî, ca să 'mî arăți, fără sfială, cât de rêu, cât de spurcat am fost la inimă. Acum, știu și cu tóte astea, nu mă pot încrede celor ce spuseși; 'mî pare că nu

„de mine, ci de altul e vorba. Acum înțe-
„leg pentru ce am pățimit atâta. Ađi, îmi
„trece pe dinainte, mai lămurit ca tot-d'auna,
„minutul când, fără părere de rău, fără
„căință, te-am lăsat pe drumuri aruncându-ți
„acest ștergar pe care tu l'ai păstrat, mai
„bine de două-șeci de ani, ca mai puternic
„să-mi legi gândurile și să mi le întorci
„îndărăt și să mă prețuesc singur.

„Pe tine te-a mângăiat D-zeu, lăsându-ți
„alături copilășul; de mine, nu mai vor-
„besc... Nu mai spun chinul și amarul ce
„am întâmpinat de pre urma femeii ce am
„luat în căsnicie; țărâna mă împedică d'a
„mai vorbi despre dânsa; copii ce am avut,
„m'au lăsat și ei, ducându-se lângă maica
„lor, tocmai când erau în vârsta fratelui,
„copilul tău, tocmai când gungureau ca
„dânsul. Cheltuețele ce am făcut, bólele și
„înmormântările lor mi-au robit tot ce-am
„avut de pre sufletul meu. Nu te am luat
„pe tine; am vrut să fiu bogat; și astăzi
„sînt clăcașul tău. Dumnezeu scie dacă
„aceste brațe sunt destul de puternice,
„destul de în stare să lucreze, însă ele tre-

„bue să hrănescă o gură pe care pământul
„trebuia s'o fi astupat încă de mult!

„Ce dic eu? Nu, vreau să trăiesc ca să
„mă ierte copilul meu, precum m'ai iertat
„și tu. Vreau se trăesc ca să măninc astăzi
„de la dânsul, pânea pe care i am luat'o
„eu lui de la gură, vreau să trăesc să vă
„am colea lângă mine, ca se mor între
„voï... Și cine óre póte fi 'n drept d'a huli
„astăđi pe un bătrân care mărturiseșce
„tremurând, în genuche, că s'a căit, că a
„plins, că l'a muștrat cugetul pentru ce a
„făcut?

„Cine óre îndrăsneșce să mai arunce, cu
„peatra, într'acela care nu i-a rămas de cât
„glasul ca se dovedéscă că este vinovat?

„Ancuțo, astăđi m'am ispășit. Sunt anî
„de când mă rog lui D-zeu să m'audă, să
„ne pună ast-fel față unu cu altu, să'mi
„deslege limba, să mă lase să'ți spun du-
„rerea ce 'mi arde sufletul d'atita vreme!
„Dupe ce věduvii, imi luaî lumea 'n cap,
„cutreerai țara, dar icóna chipuluî teu m'a
„urmărit pretutindinea. De multe orî mi
„se părea că te simț alătura de mine.

„Astăzi mi se ridică o sarcină mai grea
„de cât pământul, astăzi pot să mor, căci
„m'am ușurat de greutatea de pe suflet,
„care, de multe ori în crucea nopții, îmi
„oprea răsuflarea, mă făcea se tresar din
„somm și, césuri întregi, se nu mai găsesc
„odihna!“

Pe când vorbea ast-fel, Ancuța se apropiase de dânsul, 'și lipise fruntea de peptul lui; se luminase la față.

Amândoi plîngeau de bucurie. Cositoriî ascultându-î erau atât de mișcați, în cât, lăsaseră livedea ne sfârșită de cosit și încremeniseră cu cósele 'n mână. Ancuța și Dinu erau duși, cu gândul spre acele timpuri în care amîndoi se iubiseră. Amîndoi se simțeau coprinși de acel farmec dulce al întâlnirei și în acelaș timp al ușurării sufletului. Acum nu mai diceau nici un cuvânt.

Când simțirele sunt mari vorbele pier.

Dupe ce steteră ast-fel câte va minute, Dinu, depărtându-î ușor capul de pe peptul său, scóse un adînc oftat și voi să se depărteze. În acest moment se simți oprit

de un voinic care, punându-se între ei, le prinse mâinele la amândoi și sărutându-le dise :

„Stați taică și maică, fiind-că eu, de aci
„de la spatele vostru, venind făr-de veste,
„avusei norocul și bucuria de a vă asculta
„la amândoi păsurile; ca copil al vostru și
„în acelaș timp ca primar al satului acesta,
„adăogă el rîzînd, hotărăsc ca peste câte-
„va zile se sîrbătorim cu toții căsătoria
„vóstră; chiar aici în mijlocul acestor flori,
„printre cari voi v'ați împletit viața de la
„început. Imprejurările au făcut ca voi, care
„v'ați iubit, să fiți despărțiți atita timp;
„fie-vă dar, d'acum înainte, traiul vostru ca
„diua de limpede și liniștit în tocmai ca
„cerul care ne acopere.“

— Așea, așea, să dea D-zeu, adaogară
toți cosașii și porniră la lucru.

Inserase de tot, cósele fluturau pe sub
iarbă, iar cîrsteiu și pitpalacul își cautau
cuiburile pe sub fîn și rătăceau sburînd,
din loc în loc, neputîndu-le a-le mai da de
urmă.



R Ă S Ă R I T

(Aquarelă)

Se dăsfășoră raza 'n răsărit. Păleşce
mindra auroră; s'arată maestos
fratele ei sórele; soseşce blânda diminéţă.

Ca schînteii d'argint pe ramurii chiciura
tremură; întunecósa cétşă de pe pământ
s'ardică.

Sclicesc cărările. — Din depărtării omătul,
în fulgi argintii, se cerne; de grije întristate
ciripesc păsările.

Pe coşurii s'ardică cenuşii şi gróse fu-
murii. Drumeţii la mers se iuţesc; de ger

au fețele înbujorate. Se pierd amanții pe cale. Ca puncte abia se mai văd mișcându-se 'n zare. Aleia, ca boltă, pe dênșii îi coprinde. Ea rîde, el rîde, ear Eco din malurî rês-punde.

Ș'așeză.

Pe trunchiurî bêtărane, eî cad obosiți. Adună 'n dumbravă gherlante de ederî. Cu capul pe sînu-î iubita-î adôrme. Pe frunte iubitu'î pune cununî.

Suride. E visu-î frumos fericit? Suride și dênșul și 'n gînd face planurî.

S'aude pe créngă sus buha țipînd, răsunset de clopot și urlet de cîne. Tresare copila, tresare și el. Ușor o atînge, din somn o deșcéptă.

Ca roua 'n gene îi tremură lacrămi. El vede ș'acuma ei plîng amîndoî!



V Ê N Ă T O R U L

(Aquarelă)

Pe țărmuri de lacuri adorme voinicul : Cu dânsul el pörtă și arc și săgeți căci vrea să vîneze apoi căprióre.

Se jöcă pe undă a sórelui rază și culmea pișește acum spre apus.

E séră.

In trestii adie [zefirul. — Pe colcoți de valuri, sosesc, vin la mal Naiade și Zîne.

S'apropie tóte, voinicul atinge pe umeri.

Pe coifu și pe arcu-î acum se sfădesc.
Eî mingie përul s'atinge de sinu-î; O horă
'n prëjma-i cu tôte au făcut. — Deprinsu-
s'au eară pe față 'l sărută, îi pune la capu-i
de curpeni cununi. — Eî fură săgétă și inimă
'i fură, apoi sfióse cu tôte 'l sărut.

Eî tremură pleopa ca raza de lună ce
luncă 'n taină acum pe lac; dar el tot se
face, se face că dórme și pînă la ȕiuă 'i
tot desmierdat.



DESPĂRTIREA

(Aquarelă.)

De flori, ca grădină, e plină live-
dea; ear séra frumoasă și dulce
ca 'n rai. Stau triști ei amanții
stau triști sub salcim; ca fulger de repeđi
minute se scurg. Ea 'ntinde o mină sfioasă
și rece el tremură: „Adio șoptesce încet.“

In picurî șiróe de lacrămî ea varsă. De
milă salcimul eși scutură flórea.

Suspină copila și fruntea eși plécă; ear
el pe dânsa eî pune-un sêrut. „Adio“ res-
punde și dânsa acuma.

Sunt muți de durere.

Tirziu măi îngină încet: „Nópte bună“.
C'al greierului 'n iarbă li-e glasul de trist.

FINE



TABLA DE MATERII

	<u>Pag.</u>
Baba Hira	1
Mireasa de la Poduri	28
Sloiul de gheață	47
Tudorel	77
Maica Ambrosia	88
Ancuța dintre Prunturi	105
Răsărit	126
Venătorul	128
Despărțirea	130

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
2017